DISCURSUS DE SUPREMIS IN IMPERIO R. JUDICIIS, AULICO ET CAMERALI, IN QUIBUS EA INTER...

Johann Andreas Gerhard

SERENISSIMO. CELSISSIMOQVE.
PRINCIPI. AC. DOMINO.

DN. JOHANNI.

PRINCIPI. ANHALTINO.
COMITI. ASCANIÆ.
DYNASTÆ. SERVESTÆ. BERENBURGI. JEVERÆ.
AC. KNIPHUSIÆ.

PIO. PACIFICO. FORTI. MAGNANIMO.

PATRIÆ. PATRI.

DOMINO. SUO. CLEMENTISSIMO.

HOS. DE. SUMMIS. IMPERII. R. JUDICIIS.
DISCURSUS. PUBLICOS.

DAT. DICAT. CONSECRAT.
IPSIUS. SERENISSIMÆ. CELSITUDINIS.
SUBJECTISSIMUS SERVUS.

JOHANNES. ANDREAS. GERHARD. D.
SACR. CÆSAREI. PALATII. COMES.

SERENISSIME PRINCEPS.

Scania Gens, uti Heroum gloriosissimorum factis orbi notissima est, ita origine vetustissima. Ducit namque eam ab Ascanâ, filiô

filiô Gomeri, nepote Japeti, pronepote Noæ, Patriarchæ; * custode sacri ignis, hoc est, religionis & doctrinæ. TE, SERENISSIME PRINCEPS, ex hâc antiquâ & maximâ Domô spiritum trahere, uti nemini ignotum; ita, si vel maximè hoc non esset, divinæ tamen raræque TUÆ virtutes ac ardens Religionis zelus abundè id ostenderent. Certè Religioni veræ ùt innutritus divinâ providentiâ es: ita eandem Principatus TIBI Tuus debet, tanquam Parenti atq; Auctori. TU Civium Tuorum salutis anchora es, TU subditorum Tuorum amor atq; delicium. Non ita pridem coràm expertus ipse sum, quantum in TE virtutis, quantumque prudentiæ & auctoritatis,

* Limn. lib. V. de I. r. cap. 3.

CEL-

CELSISSIME DOMINE, tantum quoq; inesse Clementiæ, quâ ipsam proximè attingis divinitatem. Sed non laudum Tuarum, PRINCEPS, agam præconem, qui aut omnes dudum laudes es supergressus, aut à felicioribus ingeniis jamtùm consecutus. In me ipsum reflecto mentem, quem principali Tuâ gratiâ, eâq; summâ ac singulari, complecti non ita pridem cœpisti, absq; ullô meô meritô, solùm ob spem fortè bonam. Non enim ignotum TIBI fuit, quòd literis omne tribuerim vitæ tempus, ac in id semper intenderim nervos, ùt, si non præstantissimum, saltem non degenerem ac indignum, PATRIÆ darem Civem. Ob hoc unicum, puto, gratiâ Tuâ, PRINCEPS IN-

INDULGENTISSIME, dignum me judicâsti, pro innatô Tuô erga omnes literatos amore. Sed hanc ipsam gratiam ingenti obsignâsti munificentiâ, proprias Tuas exercens in me virtutes, Clementiam ac liberalitatem. Quibus cùm dignas referre gratias non sufficiam, piô illas, pace Tuâ, SERENISSIME PRINCEPS, silentiô venerabor. Id solùm dicam, non obligâsti Tibi, DOMIME, me ijs ipsis, sed mancipâsti. Tua jàm omnia, quæ possideo, & si nondum sunt, jàm consecro. Offero TIBI, PRINCEPS, hîc pignus, quô me TIBI jàm antè mancipatum arctius obstringo. Accipe ingenuæ devotionis munus. Tolle, DOMINE, libellum suppliciter ad pedes Tuos devolutum, sacra

manu,

manu, fronte serenâ; Et concede, ut in Clementiâ Tuâ ac gratiâ securus vitam transigam, fidemq; TIBI meam probare perpetuò possim ac dexteritatem. Id uti voveo ac spero, ita submissè expeto. Voti omnis compos ero, si DEUM habuero clementem semper, ac PRINCIPEM meum. Vale PRINCIPUM OPTUME, & maximo Civium Tuorum solatio, diutissimè vive. Concedat TIBI Divinum Numen, SERENISSIME PRINCEPS, felix regimen, tranquillitatem, pacem, perennantem fortunam, & non nisi cum orbe finiendã Posteritatis felicitatem. Servet Deus Serenissimam Conjugem, Natosq; Illustrissimos, spes Civium ac Subditorum unicas, Soles pôst orituros.

Dat. JENÆ 9. Cal. Novembr. A. O. R. M DC LXIV.

INTROITUS.

§. I.

REi Romanæ conſervationem in ſincerâ inter Imperatorem & Principes confidentiâ conſiſtere, mutuâque inter Conſtatus concordiâ, nemo, opinor, negabit. Ea verò Imperii felicitas vix aliâ obtinetur viâ, quàm ſi juſtitia in Imperiô legitimè ubique adminiſtratur, hoc eſt, ſi quod legibus publicis, quod jure cuique & Conſtitutionibus Imperii debetur, id eidem per ſententiam ejq; executionem tribuitur aut relinquitur. *Vid.* Ordn. des Cammerg. zu Worms *de anno 1495. in proœm.* ibi. Und nach dem derſelb (gemeine Land-Fried) ohne redlich / erbar / und fürderlich Recht ſchwerlich in Weſen beſtehen mag. ꝛc.

§. II. Dantur autem Imperio jura & *in Aulâ Cæſaris* & *in Imperii Camerâ*. Ibi enim lites & controverſiæ inter Imperii Cives, nomine Auguſtiſſimi Imperatoris, ſecundum Conſtitutiones publicas, Legesque univerſalibus his Judiciis peculiariter præſcriptas, vel longâ obſervatione ſtylôque judiciali receptas, legitimè ac ſolenniter diſceptantur ac deciduntur.

§. III. Et quod Cameram Imperialē attinet, in Receſſu Imperii noviſſimô *de an.* 1654. collapſa ferè & deformata prorſus juſtitiæ facies, per Imp. ac Imperii Proceres, priſtino ſuo decori reſtituta fuit, & à ducentis ferè an-

tiori suô Consistoriô (adhibitis simul in consilium Domino Præside atque Re- & Correferentibus) super eô deliberationem instituere solet. *Judicium* tamen quoque appellatur tàm in publicis Constitutionibus, quàm à probatis Scriptoribus. *V. Instr. Pac. art. V.* §. 54. ibi: *etiam in Judiciô Aulicô.* R. H. O. *Tit.* 2. *in pr.* ibi: **für unser Kayserl. Gericht.** Item *tit.* 5. §. **Es sollen auch.** ibi in fine: **Diesem unserm höchsten Gericht und** Tribunali. Adeòque nec nobis improbabitur, quòd promiscuè modò *Consilium*, modò *Judicium*, Senatum hunc Aulicum appellemus.

§. III. *Aulicum* verò Consilium hoc dicitur, **Der Kayserl. Hof-Rath / das Kayserl. Hof-Gericht /** quia Imperatoris Aulam ferè sequitur, & regulariter eôdem locô habetur, quò Imperator Aulam suam confert. R. H. O. *Tit.* 1. §. **alle diese.** *verb.* **und unsern Kays. Hof ic und alle Zeit / welcher Orthen derselbige gehalten wird / nachfolgen.** Hoc tamen præcisè necessarium non est, sed in Cæsaris arbitriô consistit, an Senatum Aulicum secum ducere velit, an in aliô locô illum relinquere. Sic quoties Augustissimus Imperator Romano-Germanicus tanquam Rex Hungariæ *Posonium* ad Comitia provincialia profectus est, semper hactenus excelsum Consilium Aulicum *Viennæ* perstitit. Sic *anno* 1645. cùm Divus Ferdinandus III. Imperator ex Superiore Austriâ in Bohemiam discederet, aulamque suam *Pragæ* constitueret, Consilium Imperiale Aulicum *Lincii* permansit, ibique Processus omnes expediti, ac Pragam Cæsari ad subscribendum missi sunt. Sic cùm idem laudatissimæ memoriæ Imperator cum Filiô Ferdinandô IV. *Anno* 1654. Ratisponâ *Augustam Vindelicorum* ad Actum Electionis Regis Roma-

 norum

norum proficisceretur, Senatus tamen Aulicus *Ratisponæ* substitit, ibique sessiones & expeditiones continuavit. Sic & aliquando Imperatoris Aula *Lincii* fuit, in Superiore Austriâ, Consilium verò Aulicum *Oviliæ* seu *Welsæ*, civitate tribus milliaribus inde distante. Ex quibus exemplis (quorum plura adduci possent) patet, quòd Consilium Imperiale Aulicum non semper Aulam Imperatoris sequatur, sed sæpiùs Aula Cæsaris in aliò locô, & Senatus Aulicus in aliô, non tamen longè ab eâ distante, habeatur. In quocunque tamen Consilium Aulicum consistat locô, nihilominus in Citationibus Cæsareis, quæ inde procedunt, locus iste non adponitur, sed omnes Citationes *ad Aulam* fiunt *Imperatoris*, hisce formalibus: selbst oder durch einen genugsam gevollmächtigten Anwald an unsern Kayserlichen Hof/ was Enden derselbe alsdann seyn wird/ erscheinet/ rc. Atque in hôc differunt à Citationibus Cameralibus, in quibus (quemadmodum in omnibus judiciis quoque obtinet) locus judicii adponendus & denominandus est.

§. IV. Judicium hoc Imperatoris Aulicum nuncupatur quoq; *Consilium Imperii*, Reichs-Hof-Rath. ratione *causarum*, quæ sibi tractantur & deciduntur; quæ tàm Imperii Principes, quàm Imperium ipsum concernunt, R. H. O. *tit. 2. in pr.* ibi: alle und jede Sachen/ das Heil. Römische Reich/ desselben Hochheit/ Recht/ Herrligkeit rc. Unde etiam Cancellaria hujus judicii, die Reichs-Hof-Cantzley/ Archiepiscopo Moguntino, ut Imperii Archi-Cancellario, juramentô obstringitur. Non ratione *causæ efficientis*, quæ non Imperium, sed Imperator solus. *d.* R. H. O. *tit. 1. in pr.* verb. Unser Kayserlicher Reichs-Hof-Rath/ dessen obristes

ſunt, jam brevibus cum DEO agere, mecum conſti-tui. Patebit inde, quæ ſit inter hæc ſumma Imperii Prætoria convenientia, quæ differentia? Ingenuè fateor, me in brevi iſtô temporis ſpatiô, quô, peregrinatione per Galliam, Angliam & Belgium ad finem perductâ, in iſtis locis, ubi illuſtriſſima hæc conſilia habentur, verſatus ſum, pauciſſima, nedum omnia, obſervâſſe aut obſervare potuiſſe. nec dubito, quin interdum errores ſim commiſſurus. æquus tamen lector omnia benè interpretabitur, imprimis etiam hoc, quod, cùm hæc duo ſuprema Tribunalia æqualem in Imperiô autoritatem & in plurimis concurrentem habeant jurisdictionem, modò huic iſtud, modò iſti hoc, hinc inde præpoſuerim, & optimum in omni præcedentiæ lite ordinem obſervaverim, qui eſt, nullum ordinem obſervare.

Præliminaria.

I.

De
Origine, Inſtitutione, atque denominatione Conſilii Imperatoris Aulici, *Nec non* Cameræ Imperialis.

§. I.

ANtequam ipſum Diſcurſum primum, qui *de jurisdictione horum judiciorum* tractabit, inchoemus, pauca *de origine, inſtitutione atque denominatione* eorum præmittenda ſunt, itemque *ordinationibus iis præſcriptis.* Originem Auguſti Conſilii Cæſaris Aulici referunt quidam ad *Ferdinan-*

obristes Haupt und Richter allein Wir. *& verf.* Und weilen dann allein Uns als Römischen Kayser ꝛc. Solus enim Imperator huic judicio Consiliarios idoneos, & hodiè quidem, secundùm Capitulationem, ex utraque Religione, tàm Evangelicâ quàm Catholicâ, eligit, ipsisque solus salarium confert. *de quibus infrà.*

§. V. Hactenus de *Consilii Aulici* denominatione atque origine. Jàm pauca quoque de *Illustri Judicio Camerali.* Cùm nimirùm in *Camerâ* seu *Conclavi* judicia plurima (quædam enim sub dio habentur) instituantur, ab adjunctô loci *Cameræ* nomen quibusdam inditum videmus. Hinc vulgariter & ille ipse locus, in quô judicium Imperiale exercetur, *Camera* dicitur *Imperialis*, die Cammer / die Kayserliche Cammer. Propriè v. voce eâ illud ipsum judicium in Imperiô Romanô summum denotatur, quod inde *Camerale* quoq; *judicium* dicitur, das Cammer-Gericht / item *Imperii Camera*, quia causæ Imperii civium ibi disceptantur. Et in hâc acceptione, quam usus probat abunde, nos quoque hîc ubique eô vocabulô utimur. Aliter vox ea accipitur, quando ærarium Imperii *Camera* dicitur *Imperialis*, quicquid nimirùm ad commodum Imperii pecuniarium pertinet, *ut ait Bartolus in Rubricâ Cod. de jure Fisci n. 7.* Einkommen / so dem Reich zuständig. ubi obiter notamus, aliam esse *Cameram Imperialem*, hôc modô acceptam, aliam *Cameram Imperatoris.* Camera Imperialis, uti jàm dictum, est *ærarium Imperii*; Camera Imperatoris est *pecunia Principis*, quicquid ad patrimonium Imperatoris spectat. *Bart. d. n. 7.* Kayserliche Cammer-Güter / so dem Kayser allein zugehören.

§. VI. Autorem Judicii Cameralis communiter dicunt *Maximilianum I. Regem Romanorum gloriosissimum,*

simum, qui illud commmuni Statuum consilio in Comitiis Wormatiensibus *anno* 1495. formaliter instituit, ut esset universale totius Imperii Germanico-Romani judicium, commune Civium perfugium atque extremum juris asylum, Das Oberst und letzte Gericht. R. A. zu Augspurg / 1530. §. Dieweil nun unser. Locus ipsi tùm assignatus fuit Francofurtum ad Mœnum, ubi dictô annô 1495. d. 3. Nov. prima judicialis audientia celebrata, sive, *ut Gailius loquitur*, primum Consistorium publicum habitum est. *lib. 2. de Pac. publ. cap.* 1. *n.* 28. Et anno 1496. d. 26. Febr. omnium prima sententia Banni Imperialis ibi pronuntiata, *referente eôdem Gailiô d. cap.* 1. *n.* 29. Quanquam fatendum sit, Camerale judicium non primitus in dictis Comitiis initium sumsisse, sed *longè antè* quoque ejusmodi judicium Germaniæ generale, sub hôc eôdem nomine des Cammer-Gerichts / extitisse. *teste Limnæo Lib.* 9. *de Jure Publ. cap.* 4. *n.* 26. Sed id non semper tunc patuit, sed certis tantummodò temporibus, plerumque in Comitiis, fuit institutum, nec adeò certam habuit formam, quam accepit demum à Maximilianô, qui certum ipsi assignavit locum, certas ipsi Leges dedit, certasque ad id destinatas & idoneas constituit personas. Ordn. der Röm. Königl. Mayst. Cammer-Gericht. zu Wormbs *de anno* 1495.

§. VII. Patet ex jàm dictis facilè ratio atque causa, ob quam Maximilianus I. ejusmodi judicium instituerit, *certò locô continuóque tempore* habendum. Cùm enim litigantes olim non sine magnis impedimentis jacturâque rei familiaris, Imperatorem ejusque Aulicum judicium, Hof-Burg-und Land-Gericht/ pro impetrandâ justitiâ sequi tenerentur, aut tempus expe-

ctare

ctare Comitiorum, in quibus ejusmodi judicium Camerale institui solebat, *uti §. praced. diximus*; de eôque Imperii Ordines sæpiùs conquesti essent, laudatissimus Romanorum Rex Maximilianus I. è re simul subditorum & Imperii esse existimavit, certô locô Imperiale Prætorium, sub *Cameræ* nomine, instituere, in quô vice Cæsareæ Majestatis atque Imperii, de causis Statuum & subditorum continuô tempore cognosceretur.

§. IIX. Ambulatorium tamen adhuc tûm temporis fuit, & vix per annum cum dimidiô Francofurti constitit, cùm *Wormatiam* vocatum, ubi d. 31. Maji anno 1497. sententias primùm esse publicatas, ex sententiis Barthii patet. abinde *Noribergam* migravit anno 1501. & hinc *Ratisponam* anno 1504. rursus *Wormatiam* anno 1511. & *Noribergam* anno 1521. posthac *Eslingam* anno 1524. ac tandem *Spiram* anno 1527. Nec enim constantem à conventione Cæsaris & Statuum sedem tùm habuit, sed in genere tantùm conclusum fuit, ut *locô* haberetur *commodô*, **im Reich / in einer füglichen Stadt. C. G. O. zu Wormbs 1495.** *Tit.* **Wo das Cammer-Gericht gehalten werden solle.** Et quamvis ipse Maximil. statim cogitavit, constantem fixumque Cameræ constituere locum; id tamen effectui dare non potuit, sed demum in Comitiis Augustanis 1530. communi Cæsaris ac Ordinum consiliô ordinatum, ut Cameræ Imperialis sedes quasi propria *Spiræ* sit, ubi nunc est *perpetuum justitiæ Templum*, in quo Summi Ejus Sacerdotes quotidiè ipsi faciunt sacra, & quasi ex Oraculô Civibus Romano-Germanis jura docent ac imperant. Nec Spirâ *aliò* transferri potest, nisi Cæsari ac Principibus Germanis ex gravibus ac prægnantibus causis ita visum

sum fuerit. R. A. zu Augspurg *de anno* 1530. §. Darzu meynen und wollen wir. 83. ibi : Daß nun hinfürter unser Cammer-Gericht / aus obangezeigten Ursachen / stätigs zu Speyer bleiblich seyn / und gehalten / und sonst nirgends anders wohin verändert werden soll / es beschehe dann mit unserm / auch Churfürsten / Fürsten und Stände Wissen und Willen. *Add.* C. G. O. *part.* 2. *tit.* 34. ubi idem sancitum & confirmatum.

§. IX. Et quamvis in novissimis universalibus Germaniæ Conventibus, *Monasterii* 1648. & *Ratisponæ* 1654. habitis, de Cameræ translatione in alium Imperii locum securiorem deliberatum fuerit, nondum tamen ea res decisa. R. A. *de anno* 1654. §. als auch bey den allgemeinen. 167. ibi : So befinden Wir / und mit uns Chur-Fürsten und Stände nach reiffer wohlbedächtlicher Uberleg- und Beratschlagung der Sachen / berührte Translation noch zur Zeit nicht thunlich.

§. X. *Ad tempus* tamen Camera Imperialis in alium transferri locum potest, si serenissimus Dominus Judex & Assessores ob bellicos tumultus aut ingruentem contagiosam labem, necessarium id æstimaverint, atque Imperatoris accesserit venia atque consensus. C. G. O. *part.* 2. *tit.* 34. R. A. *de anno* 1570. §. Dieweil dann auch. 103. ibi : Daß Cammer-Richter und Beysitzer / da die solche Translation fürzunehmen bedacht / uns dasselbig zeitlich zuschreiben sollen.

II.

De Ordinationibus

Cameræ Imperiali atque Judicio Aulico præscriptis.

§ I. Ut

§. I.

VT quælibet benè constituta Judicia, ita & hæc duo suprema suas habent ordinationes & Leges, secundum quas lites & controversiæ legitimè in judicium introducuntur, disceptantur, ac deciduntur.

§. II. Sacrum Imperialis Cameræ Judicium tot benè obtinuit Ordinationes, quot Orbis Romano-Germanicus vidit Comitia. Primùm, ut communiter evenire solet, ordinationes ei præscriptæ fuerunt breviores; sed illæ subsequentibus temporibus in Comitiis semper fuerunt extensæ, & aliis superadditis Sanctionibus auctæ. Omnium optima & perfectissima est, quæ ex antiquioribus Ordinationibus ab anno 1495. usque ad annum 1546. publicatis, anno 1548. primùm composita atque à laudatissimô Cæsare *Carolo V. anno* 1555. in Comitiis Augustanis promulgata est. & hæc etiam ab Autoribus communiter & secundum excellentiam allegatur; hujus quoque solius in Capitulatione augustissimi moderni Imperatoris *Leopoldi art.* 38. fit mentio.

§. III. Postquam autem ea per subsequentes Imperii Constitutiones, Recessus Deputationum, Senatus-Consulta Cameralia sive Communia Decreta (Gemeine Bescheide) & alias sanctiones noviores, multis in locis correcta, declarata adauctaq; esset, *Imp. Rudolphus II.* communi Procerum consiliô Judici atq; Adsessoribus Cameralibus anno 1598. injunxit, ut ex suorum numerô quosdam seligerent, ex utrâque religione pares, qui dictam Ordinationem singulari curâ reviderent ac materias in Constitutionibus Imperii aliisque sanctionibus sparsim existentes in loca congrua

grua congererent, unoq; volumine complecterentur. Hoc opus, cùm ad finem ex votò esset deductum, *Conceptum* appellârunt *renovatæ Ordinationis Cameralis*, vulgò **Cammer**- *Concept*, atque Electori Moguntino transmiserunt, qui in Comitiis anno 1603. illud maturo Statuum Imperii subjecit judicio.

§. IV. Sed cùm tàm in his quàm in proximis subsecutis Comitiis de anno 1613. ejus publicatio impediretur, nec in subsequentibus Comitiis hâc dere aliquid actum, ac intereà temporis dictum Conceptum Ordinationis tùm per publicas Constitutiones, cumprimis per Recessum Imperii de anno 1654. tùm per recentiora Decreta Communia Cameralia, in multis locis correctum, mutatum aut etiam prorsus abrogatum esset, placuit Ordinibus Germaniæ *in diætâ Ratisponensi* 1654. ut illud in futurâ visitatione Cameræ per Dnn. Visitatores, adminiculô Assessorum & Procuratorum primariorum, revideretur ac emendaretur, totumque opus ita præpararetur, quò *in proximis* (modernis) *Comitiis* tandem ad perfectionem venire possit. R. A. *de anno* 1654. §. **Das** *anno* 1613. **begriffnes**. 134.

§. V. Postquam autem illa visitatio nondum instituta, nec revisio ac emendatio sæpè dicti Concepti facta, ejus ratificationem ac promulgationem in his Comitiis sperare vix possumus.

§. VI. Intereà manum operi admovit *Nobilissimus Vir*, *Dominus Jacobus Blume*, *J. V. D. Amicus meus honoratissimus*, atque laudandô studiô atque insigni labore Conceptum hoc Ordinationis revidit, irrepra in priora Exemplaria, imprimis in marginalibus, errata innumera typographica emendavit, loca parallela, ubi opus, addidit, textus authenticos ex Recessibus ac

Memo-

Memorialibus Visitationum, ut & Cameræ Consultis, hinc inde allegatos singulis locis contiguè adjecit, & ubique commodè annotavit, quicquid per recentiores Recessus & Decreta Cameralia ab anno 1613. ad hunc usque diem mutatum, correctum, confirmatum, declaratum aut penitus abrogatum est; hocque Opus clementissimo *Electoris Moguntini* consensu & privilegiô publici juris fecit.

§. VII. Non ita pridem à quôdam *quærebatur*, cùm hoc sub incudem de novô revocatum Conceptum Ordinationis Cameralis nullam vim sanctionis pragmaticæ adhuc habeat, & maximè dubium sit, an id Imperator & Principes Germani sint confirmaturi, efficaciter illud possit allegari? Non sine utilitate illud legi eique fidem maximam haberi posse, nemo dubitabit. Nam ubique expressa verba Constitutionum ac Recessuum, ut & Decretorum Communium, à Judice & Adsessoribus Cameræ promulgatorum, (quibus ratione processûs judiciarii aliquid mutandi aut de novô constituendi potestas est. C. G. O. *part.* 2. *tit. ult.* R. A. *de anno* 1654. §. diesem nechst. 34. verb. dem *arbitrio judicis.*) habentur. Quin & in ordine materiarum vix aliquid desiderari poterit, adeò ut dubium sit, an Imperii Proceres aliquid ampliùs, quàm in novissimâ editione factum, addituri aut correcturi sint.

§. IIX. Hactenus de Ordinatione Camerali. Jam de Ordinatione Consilii Aulici. Quamvis etenim non solùm in Recessu Imperii novissimô *de anno* 1654. §. Es sollen auch. 137. sancitum, ut juxta normam Cameralis Ordinationis Processus Judiciarius per totum Imperium in omnibus Judiciis inferioribus, in quantum cujusque loci consuetudo id permitteret,

 insti-

instituereturː sed & *per Instrum. Pac. Cæsareo-Suecicum art. V.* §. 54. expresse constitutum sit, ut *in ipso* quoque *Judicio Aulico* per omnia Ordinatio Cameralis servaretur, nihilominus tamen Aulicum Judicium præter jam memoratam Ordinationem Cameralem, quam in plurimis sequitur (R. H. O. *tit.* 2. §. So wollen wir auch. ibi: auch so viel müglich / desselben unsers Keyserl. Cammer-Gerichts Ordnung / und in allen Sachen gewöhnlichen process, Termin und Solenniteten gebrauchen und observiren) peculiarem Ordinationem ab Imperatoribus præscriptam habet, quam Divus *Ferdinandus III.* Rom. Imp. *anno* 1654. renovavit ac Ratisponæ publici fecit juris.

§. IX. Hujus communicationem licet Status Imperii (zu behöriger Durchsehung und Beybringung Ihrer Errinnerungen) à Cæsareâ Majestate petierint, ea tamen una cùm aliis gravissimis materiis usq; ad prorogata (moderna) Comitia in suspensô relicta. Interim *in novissimâ Capitulatione Leopoldinâ art.* 41. invictissimus modernus Imperator ad observandam hanc renovatam Ordinationem juramentô respectivè se obligavit, (adeóque ea jam tacitè ab Electoribus approbata.) *ibi :* Wir wollen auch die neuaufgesetzte und von unsern Vorfahren / glorwürdigsten Andenckens / approbirte Reichs-Hof-Raths-Ordnung (es sey dann / daß bey künfftigen Reichs-Tag ein anders verordnet werde) fest halten lassen.

§. X. Et hinc etiam illustres Domini Consilii Cæsarei in omnibus huic Ordinationi inhærent, & strictè eam (ipsis id fatentibus) observant. ideóque eò magis ac confidentiùs nos illam, ad confirmanda ea, quæ in sequentibus dicemus, poterimus allegare.

DIS-

DISCURSUS PRIMUS

De

Jurisdictione

Supremorum in Imperio Romano Judiciorum; Aulici & Cameralis, concurrente; Aliisque ad eam materiam pertinentibus.

CAPUT I.

De

Jurisdictione in genere,

Qualis

Supremis in Imperio Romano Judiciis, Aulico & Camerali, competat.

§. I.

Cùm Respublica ſecundum Politicos ſit ordo imperantium & parentium, oportet eſſe certam formam, à quâ denominentur imperantes; illa eſt poteſtas publica imperandi vel regendi. Poteſtas ea publica vel *ſumma* eſt vel *dependens*. *Summa*, quæ penes eum, qui cum ſummô Imperiô eſt, reſidet; *dependens*, quæ ab eô, qui ſummum Imperium habet, derivatur in alios. Poteſtas dependens potisſimùm verſatur circa cauſas, de quibus in judiciô controvertitur. Hæc poteſtas in jure Romanô duobus actibus conſtat & exercetur, *jusſione* & *coercitione*; Illa *jurisdictio* dicitur, hæc *Imperium*. *Jurisdictio* (quæ aliis dicitur *jurisdictio ſimplex*, ſive, *in* *ſpecie*

ſpecie ſic dicta) eſt poteſtas in cauſis civilibus (ut opponuntur criminalibus) jubendi, jure magiſtratûs competens. *Imperium* eſt poteſtas publica in cauſis forenſibus (ut comprehendant & criminales) jubendi & coercendi; (& hoc aliis dicitur *jurisdictio in genere*. quanquam malè. quia jurisdictio in jure Civili non ita generaliter ſumitur.) Imperium eſt vel merum vel mixtum. *Merum* eſt poteſtas publica *in cauſis criminalibus* coercendi, jure ſpeciali competens; & hoc ab aliis appellatur *jurisdictio criminalis*. *Mixtum* eſt poteſtas publica *in cauſis civilibus jubendi* & coercendi, jure magiſtratûs competens; & id aliis dicitur *jurisdictio civilis*.

§. II. Imperii Camera jurisdictionem *civilem* habet, *non criminalem*. quod notiſſimum. Eſt enim judicium civile, quale Conſilium Aulicum quoque. Cauſæ ſiquidem criminales, **Peinliche Sachen/ die Leib-Straffe auf Ihnen tragen. C. G. O** *part 2, tit. 28. §. It. nach dem.* quibus nimirùm agitur ad pœnam corporalem, neque in primâ neque in ſecundâ inſtantiâ in his ſupremis Judiciis locum habent. **C. G. O.** *cit. loc.* **R. A.** *de anno* 1530. *§. Item* **als itzt ettliche Zeit.** Excipiuntur (1.) cauſæ fractæ pacis. (2.) Delicta Fiſcalia. (3.) Si cauſa criminalis ex capite nullitatis principaliter & ſeorſim deducta ad Cameram vel Judicium Aulicum devolvatur. *Mynſ. obſervat. cent.* 4. *obſerv.* 42. (4.) Si non de crimine principaliter, ſed de competentiâ judicis diſputetur. (5.) Si dubitetur, an cauſa ſit criminalis. Sed an horum judiciorum jurisdictio *ordinaria* ſit, an delegata? major dubitatio eſt. *Cameralem* putamus *Ordinariam*, cùm jurisdictio hæc fundata ſit in perpetuâ Imperii Lege, *Ordinatione*, quæ ab Imperatore & Ordinibus, Cameræ eſt præſcripta. Jurisdictio

dictio autem à Lege concessa, est ordinaria. *juxta omnium Dd. sententiam.* Deinde Imperator causas in Camerâ pendentes non potest avocare, *uti demonstrabimus infrà Cap.* 3. §. 7. quod etiam est nota jurisdictionis ordinariæ. Denique delegata per mortem superioris constituentis exspirat. *Gilhaus. arbor. judic. part.* 1. *cap.* 1. §. 7. *n.* 44. Jurisdictio autem Cameræ cùm obitu Imperatoris non exspiret, id ipsum argumento est, eam non esse delegatam, sed ordinariam. Ita post obitum *Divi Ferdinandi III. Imperatoris*, tempore interregni, Camerale Collegium munus suum in justitiæ administratione constanter peregit, audientias celebrando, processusque decernendo, eorum tantùm expeditio in Cancellariâ tamdiu in suspensô esse debuit, donec sigillum, cui Serenissimorum Vicariorum Insignia impressa, eò translatum fuit, sub quorum nomine & sigillô ii processus posteà fuerunt expediti.

§. III. Ais: ordinariam & propriam obtinens jurisdictionem, eam propriô, non alienô exercet nomine. *arg. l.* 3. *ff. de offic. ejus cui mand. est jurisd.* Camera autem, quæcunque agit, titulô & sigillô Cæsaris peragit, *uti infrà in Disc. seq. latiùs demonstrabimus.* Respondeo: Camera *ordinariam* quidem jurisdictionem habet, sed *minùs principalem*, *dependentem*, *vicariam*. Summum enim Principem repræsentat Camera, & vice ejus judicat. *Mynf. cent.* 4. *obs.* 5. Vicarius non propriô, sed ejus nomine gerit, cujus vices obtinet. *Wesemb. parat. in C. de offic. Vic. n.* 1. Vicarium tamen generaliter constitutum, propriam habere jurisdictionem, statuunt Jurisperitissimi. *Scip. Gentil. lib.* 2. *cap.* 9. *Menoch.* 2. *præsumt.* 14. *num.* 3. Sic præfectus prætorio ordinariâ olim gaudebat jurisdictione, & vice tamen sacrâ,

C hoc

hoc est, Imperatoris (*ut Cassiodorus lib.6. epistol. loquitur*) judicare dicebatur. Cameræ igitur jurisdictio licet vicaria sit atque dependens, ordinaria tamen.

§. IV. Aliter comparatum est cum jurisdictione *Judicii Aulici*, ea enim sede Imperatoriâ vacante quiescit. Defunctô Cæsare statim Acta omnia à Registratore obsignantur & asservantur, ac tamdiu in suspensô manent. Intereà autem quilibet Vicarius in terris Imperii sibi assignatis *judicium Vicariatûs* constituit; quorum judiciorum Acta finitô interregnô ad Aulam Electi Imperatoris transmittuntur. Atque hæc cùm ita obtineant, patescit, quòd Consilii Aulici jurisdictio *delegata* tantùm, *non ordinaria* sit, qualem Imperii habet Camera. *uti in §. antec. demonstratum.*

§. V. Sed cùm in Aulâ Cæsaris integer penè causarum Processus sæpiùs Commissariis delegari soleat, cuidam exinde videri posset, Senatum Aulicum ordinariam habere jurisdictionem, non delegatam. Sed *respondemus*: quamvis ejusmodi Commissiones in Consiliô Aulicô decernantur, non tamen Senatus intelligitur processum causarum delegare, sed ipse Cæsar, qui Commissarios constituit, iisq; potestatem tribuit, ut in causæ cognitione procedere possint usque ad sententiam. Camerale judicium, quamvis ordinariam jurisdictionem habeat, uti suprà probavimus, integrum tamen causarum processum delegare non solet; nec etiam potest, cùm personarum qualitas & industria sit electa. C. G. O. *part.* 1. *tit.* 3. hinc omnimodâ causæ delegatio fieri ibi non potest, sed tantùm quorundam Actuum judicii particularium, qui aliàs per subsidium juris fiunt, quales sunt: *testium examinationes, instrumentorum transsumptiones, inspectiones locorum*

ocula-

oculares &c. Adeòque benè differunt *Commissiones Camerales* à *Commissionibus Cæsareis*, zu Verhör der Sachen, *de quibus in Disc. seq. cap. 2. §. 9.*

CAPUT II.

De Concurrentiâ jurisdictionis, Consilii Cæsaris Aulici *&* Cameræ Imperialis.

§. I.

Dudum anxiè disputarunt Publici Juris Doctores de quæstione: *An hæc duo suprema in Imperiô Romanô judicia, Camerale & Aulicum, concurrentem habeant jurisdictionem?* sive, ut paulò explicatiùs statum controversiæ *cum Limnæo* formemus: *An causæ ad jurisdictionem Cameræ pertinentes hôc ad eandem pertineant modô, ut necessariò ibi tractentur, nec coram Imperatore in Ejus Aulicô Consiliô proponi atque ventilari possint, sed præcisè ad Cameram inde debeant remitti?*

§. II. Latissimè de eâ quæstione agit jam laudatus illustris Limnæus *lib. 9. de Jure Publ. Rom. cap. 4.* per totum, ubi multos allegat Cameralistas, rationesque pro & contra adducit, decisionem tamen suspendit. Latè quoque de eâ disserunt *Arum. Vol. 1. de jur. publ. disc. 13. q. 4. Besold. de jurisdict. Rom. Imper. q. 12. Thom. Mich. de jurisdict. th. 35. Petr. Heig. part. 1. qu. 9.*

§. III. Nos, salvô cujuscunque rectiùs sentientis judiciô, putamus, si quæstio *universaliter de omnibus causis* formetur, *an scilicet hæc duo summa judicia jurisdictionem concurrentem habeant, nullô causarum discrimine?* quòd *negativa* sine dubio vera sit, cùm in propatulô

sit, quòd Senatus Aulicus Imperatoris nomine de feudis Imperii majoribus cognoscat (quorum cognitionem Imperator sibi soli reservavit. C.G.D. *part. 2. tit. 7. Gail. lib. 1. obs. 1. n. 31.*) de concessione item privilegiorum Cæsareorum, eorumque confirmatione, collatione dignitatum, aliisque causarum generibus ac negotiis deliberet (*de quibus in cap. 4.*) quibus Camera Imperialis nunquam se immiscuit, nec se immiscere potuit; adeòque in iis causis ac negotiis concurrentia jurisdictionis Cameralis locum minimè habet, sed tales causæ tantùm in Aulâ Cæsareâ disceptantur.

§. IV. Quòd si verò *in particulari* informetur quæstio: *an nimirùm in quibusdam causis Judicium Aulicum & Camerale concurrentem jurisdictionem habeant?* intrepidè *affirmamus*, per expressum textum *in* R. H. O. *Tit. 2. §.* So wollen wir auch. ibi: So wollen wir auch/ daß unser Reichs Hof-Rath sonsten und in denen Fällen/ darinnen wir und unsre Vorfahren am Reich/ unsern Cammer-Gericht *concurrentem jurisdictionem* zu mehrer Beförderung der Partheyen und unsrer Ubertragung mitgetheilet haben/ demselben seinen starcken Lauff lassen/ und per avocationem causarum nicht verhindern/ wann nemlich solche Sachen allbereit daselbst durch ausgewürckte und insinuirte Citation anhängig gemacht worden.

§. V. Quidam statum quæstionis ita posuerunt: *An Imperator cum Camerâ concurrentem jurisdictionem habeat?* & hoc absurdum putârunt, quasi quæramus, *an idem cum seipsô possit concurrere*? Ita scribit *Autor* des gründlichen Berichts / ob der Kayserl. Hof-Rath mit dem Kayserl. Cammer-Gericht *concurrentem jurisdictionem* habe? *fol. 50.* Daß zwischen der Kayß. Mayst.

und dem Kayserl. Cammer-Gericht per rerum naturam keine concurrentia jurisdictionis könne statt haben/ sintemahl die jurisdictio, die in Camerâ administrirt wird/ eben der Kays. May. jurisdiction ist. Verum enimverò licet Imperator Cameræ jurisdictionem concesserit, tamen neque absurdum neque per rerum naturam impossibile est, ut ipse eâ quoque uti posit, neque enim eam *privativè aut abdicativè*, sed *cumulativè*, ut loquuntur, in Cameram transtulit, in partem laboris ac solicitudinis. *Vid. Hillig. ad Donell. lib. 17. Comm. cap. 9. lit. N.* Ea enim fuit judicii Cameralis instituendi ratio, ut Impp. & eorum Judicium Aulicum molestiarum judicialium mole indies magis magisque accumulatiore, aliquatenus sublevarentur. Quare pessimè ii agunt, qui ea, quæ in favorem Cæsarum introducta sunt, in diminutionem Imperatoriæ potestatis trahere conantur. Firmô igitur stat talô thesis nostra, quòd Imperator in Consiliô suô Aulicô *de iisdem causarum generibus, in quibus Camera jurisdictio fundata est*, cognoscere posit, atque ita cum eâ concurrere. Et id qui negant, nesciunt quid statuunt.

§. VI. Dilabimur inde in aliam quæstionem maximi momenti, quæ à priori dependet: *An nimirùm & quando mutua præventio inter hæc duo summa judicia obtineat?* sed eam pertractabimus in peculiari capite, proximè hoc insequente.

§. VII. De causis in quibus concurrentia jurisdictionis adeòque & mutua præventio contingere solet & potest, pauca adhuc dicenda. Et quidem *quoad causam fractæ pacis & religiosæ constitutionis*, quòd in utrâque concurrentia jurisdictionis admittatur, textus sunt clari *in* C.G.O. *part. 2. tit. 9. §. 2. & seqq.* R.A. *de anno 1566.* §. und nach dem, 6. *vers.* Wir wollen auch.

 Sed

Sed & in cæteris causarum generibus, in quibus jurisdictio Cameræ in primâ instantiâ fundata est, Consilium quoque Aulicum jurisdictionem habere, satis patet ex suprà dictô fundamentô, quòd Imperator jurisdictionem Cameræ concedens eâ se non spoliârit, sed sibi integram reservârit; quin & *experientia quotidiana* satis id testatur. Et in apricô quoque est, cuilibet liberum esse, à sententiis Inferiorum Judicum, qui privilegiis de non appellando simpliciter non gaudent, vel, si usque ad certam tantùm summam eô fruuntur, in summâ appellabili *vel ad Cæsarem ejusque Consilium Aulicum*, *vel ad Cameram* provocare.

CAPUT III.

De

Mutuâ Præventione,

Inter

Cameram Imperialem & Consilium Aulicum.

§. I.

Diximus in præcedentibus, quòd in quibusdam causis Consilium Aulicum & Camerale concurrentem habeant jurisdictionem. Inter Judices autem Jurisdictionem concurrentem habentes *præventio* obtinet seu *praeoccupatio*. Intelligitur autem unus alterum in jurisdictione prævenisse, si *lis* apud aliquem *pendere* inceperit. Sed *quando lis in judiciô pendere incipiat*, quæritur? Textus expressus est *in* R.H.O.*Tit.* 2. §. So wollen wir auch. verb. **Wann nemlich solche Sachen allbereit daselbst durch ausgewürckte und *insinuirte Citation* anhängig gemacht worden.** Quod & *Gail. lib.* 1. *obs.* 74. *n.* 17. & *Mynsing.* 4. *obs.* 26. aliique similiter tradunt, litispendentiam nimirùm incipere *per citationem reo legitimè insinua-*

sinuatam. Debet autem citationi libellus esse insertus vel adjunctus, ut reus percipere possit, ob quam causam ab actore conveniatur, R. A. *de anno* 1654. §. Diesem nechst. 34. *in fin.* verb. Damit der citirte in diesen allen sich wohl ersehen ꝛc. quoniam, antequam actor libellum porrigat, litispendentia inducta censeri non debet. *Zanger. de except. part.* 2. *cap.* 13. *num.* 10. Ratio rationis, quoniam Reus anteà adhuc inscius, cujus rei controversiam ipsi motum iri, adeòque *respectu Ejus* lis pendere dici non potest, *antequam Citatio ipsi fuerit insinuata*.

§. II. Et hæc vera sunt *respectu Rei*. Quod *actorem* attinet, illius respectu lis pendere incipit, *quamprimùm decreta citatio ad ipsius notitiam pervenerit*, licet nondum sit expedita aut reo insinuata. *Roman. Consil.* 330. *n.* 2. *Menoch. de A. J. Q. cas.* 202. *n.* 8. Et hæc sententia in Camerâ observatur, ubi statim post decretam Citationem Documenta litispendentiæ communicari solent. Hinc sequitur, si actor, decretâ jam citatione, licet nondum reo insinuatâ, ad Aulam Cæsaream transgredi vellet, quòd hoc facere non possit, propter litis in Camerâ pendentiam.

§. III. Sed si Actor & Reus, ambo sententiâ Inferioris Judicis gravati, simul appellent, alter ad Aulam Cæsaris, alter ad Cameram, & unus in Camerâ priùs quidem impetret citationem, alter verò citationem tardiùs in Aulâ Cæsareâ impetratam citiùs insinuari curet, *quæritur*, ubi lis pendere dici debeat? *Respondeo:* in Aulâ Cæsaris *per tradita Glossæ in c.* 59. *verb. assignatæ. de Appellat.* ubi dicit: *si duo sint ordinarii, possum adversarium meum prævenire coram alterô, quem voluero eligere, non obstante, si Adversarius dicat, quòd volebat & deliberave-*

beraverat me convenire coram aliô, cum quô tractaverat, nisi ipsius citatio prævenisset. Per citationem enim (intellige Reo insinuatam) inter Judices jurisdictionem concurrentem habentes præventio introducitur. *Gail. 1. observ. 29. n. 4.*

§. IV. Quoad Commissarium Cæsaris aliter obtinere, *scribit Gylmannus præjudic. Cameral. voc. prævent. tio. §. dubitabatur.* putans, per solam ab istô decretam citationem præveniri Cameram; Sin verò Cameram Commissarium præveniat & decretô & insinuatione citationis, illam esse judicem. *quod ibi præjudiciô confirmat.* Sola autem præsentatio Commissionis, effectum præventionis non operatur, sed requiritur, ut is, cui, per præsentationem Cōmissionis, jurisdictio tribuitur, eâ uti incipiat; incipit autem illâ uti, decernendo citationem.

§. V. His obstare videtur, quòd lis demum incipiat *à Litis contestatione.* Ergò antè pendere dici nequit. *Respond.* incipit litispendentia à solâ citatione, *quoad judicem & litigantes*; quoad *rem controversam* verò à L. C. *Umm. disp. 12. n. 23.* Atque sic concilianda sunt jura & Dd. qui judicium sive litem incipere dicunt modò à citatione, modò à L. C. Quoad judicem enim & litigantes lis pendere dicitur etiam ante Litis contestationem. Textus notabilis est *in Ord. Cam. part. 2. tit. 9. §. ult. verb.* vor oder nach der Kriegs-Befestigung.

§. VI. Sed an præventio intelligatur inducta, si nondum citatio nec decreta nec insinuata, sed literæ saltem præliminares *pro informatione Judicis*, schreiben umb Bericht / impetratæ & insinuatæ fuerint, eleganter quæritur? Affirmandum id putamus. (1.) cùm judex decernendo has literas jàm inceperit de causâ cognosce-

gnoſcere, quod præventionis argumentum eſt. (2.) ad obtinendam præventionem, *juxta Gylm. præjud. Camer. verb. præventio.* etiam extrajudicialia præcepta ſufficiunt. (3.) hæ literæ informatoriæ æquè in ſe citationem quandam continent, quia is, adverſus quem extrahuntur, citatur ad demonſtrandum cauſæ ſtatum.

§. VII. *Præventio* igitur mutua inter hæc duo judicia obtinet locum, *ſed non inhibitio* aut *avocatio cauſarum.* Senatus enim Cæſaris cauſas in Camerâ pendentes avocare, vel aliâ viâ curſum juſtitiæ impedire prohibetur per R. A. *de anno* 1654. §. **Ebenmäßig ſollen hinführo.** 166. quin & per *Capitul. §.* 42. *verb.* **Die am Kayſerl. Cammer-Gericht zu Speyer aber anhängig gemachte und noch in unerörterten Rechten ſchwebende Sachen von dar ab und an unſern Reichs-Hof-Rath nicht abgefordert / noch von uns aufgehoben / und dagegen** inhibirt, **oder ſonſt auf andere Weiß** reſcribirt, **auch was dargegen vorgenommen / als null und unkräfftig vom Cammer-Gericht gehalten** &c. Quòd ſi tamen huic adverſum partes aut Aula Cæſaris quid moliantur, eô caſu primùm, civilitatis gratiâ, *documentum litispendentiæ* in Cancellariâ Camerali impetratur, & locô declinatoriarum in Judiciô Aulicô producitur. Quô poſthabitô mandatum pœnale *de continuando nec impediendo proſequi litem, ubi cœpta eſt, S. Clauſ.* (cùm hoc factum ipsô jure Conſtitutionum Imperii prohibitum ſit) *adverſus partes* in Camerâ decernitur.

§. IIX. Quocunque igitur modô curſum juſtitiæ in Camerâ *impedire*, Senatus Cæſaris Aulicus prohibetur, ſed benè *accelerare* eum poteſt. Poſſum enim in Conſiliô Aulicô Reſcriptum Principis adverſus Ca-

 meram

meram impetrare *pro excitandâ justitiâ*, quô nimirùm Imperator, ad alicujus implorationem, Cameræ rescribit, ut maturè & celeriter causam expediat. Sed non vice versâ, ut Cæsar Cameræ, sic etiam Camera *Cæsaris Commissario* prò excitandâ justitiâ scribere potest, sed si Commissarius Cæsareus in administrandâ justitiâ negligens est, non debet adiri Camera, sed committens. Ita cùm *anno* 1630. Rustici zu Ganserdingen contra Dominum suum, Nobilem de Schlätten/ in Camerâ supplicarent pro Mandatô *de non gravando ultra operas solitas, nec cogendo adire molendinum ipsius*: Camera, more in his casibus consuetô, antequam Processus alios decrevit, scripsit Nobili Domino ad informandum Judicem (umb Bericht) sed ille excepit *de præventione litis in Aulâ Cæsareâ*, insimulque Commissionis decretæ & cœptæ tenorem in vidimatâ copiâ Cameræ transmisit. Mandatum petitum inde denegatum. Rustici verò rogârunt aliud *ad administrandam justitiam* adversus Cæsaris Commissarium, qui fuit Dominus Comes de Fürstenberg; eô etiam denegatô supplicârunt *pro promotorialibus*. Sed & hæ denegatæ *d.* 7. *sept.* 1630. ex nullâ aliâ ratione, ut prudentiores putârunt, quàm quòd ea causa *propter præventionem* ad Cameræ Jurisdictionem non pertinuerit, sed Imperatori *tanquam committenti* pro mandatô aut promotorialibus supplicandum fuerit.

CAPUT IV.

Quando Jurisdictio Summorum in Imper. Rom. Tribunalium, Cameralis & Aulici, in primâ instantiâ fundata sit.

§. I.

§. I.

OMnes causæ *vel per viam simplicis querelæ* (quæ vulgò *prima instantia* dicitur) ad judicia deferuntur, *vel per appellationem*, quæ *secunda instantia*. Hi modi etiam obtinent in duobus supremis Imperii Rom. Judiciis, Aulâ Cæsaris & Camerâ Imperiali. Videamus priùs, quomodo in primâ instantiâ vel *ratione personarum* vel *ratione causarum* jurisdictio supremorum horum Judiciorum fundata sit. *Reorum* igitur (quorum forum actor regulariter sequi debet) *ratione habitâ* rectè vel in Aulâ Imperatoris vel in Camerâ Imperiali conveniuntur, qui *Imperio immediatè subjecti* sunt, nisi *vel publicâ*, legibus scilicet Ordinationis, (**Austrâge der Ordnung. C. G. O.** *part.* 2. *tit.* 27.) vel *privatâ conventione* constitutos Judices (**gewillkührte Austräge/ C. G. O.** *part.* 2. *tit.* 2. *pr.*) habuerint, vel *Imperatoris privilegiô* vel *aliô modô* ex jurisdictione Cameræ & Consilii Aulici *exemti* fuerint. Primas enim instantias Camera ut strictè servet, in Recessu Imperii novissimô *de anno* 1654. **§. benebens.** 105. *verb.* **die erste** *instantias*, denuò admonetur. Et ad has etiam expressè adstringitur Consilium Aulicum in jàm dictô Recessu §. **Was dann Chur- Fürsten und Stände.** 168. ut & *in* **R. H. O.** *Tit.* 2. **§. Wir befehlen**, ibi: privilegia **der ersten** instanz, jura Austregarum &c. **aller Gebühr nach/ sorgsamlich in acht nehmen/ und den Reichs-Ständen unberührt verbleiben lassen.** Si tamen correorum unus privilegiô Austregarum gaudeat, alter verò non; *ob causæ connexitatem* ambo in supremô Imperii judiciô conveniendi sunt, quia nemo coram Austregis conveniri potest, qui earum non est, ne quidem

 cum

cum aliis capacibus. Sic *e.g.* debitorum & fidejussorum causæ adeò sunt connexæ, tàm ratione personarum, quàm rei seu negotii, ut ibi causa fidejussorum tractari debeat, ubi conveniuntur debitores principales, ne scilicet continentia causæ dividatur. Plures casus, quibus Judices Ordinationis locum non habeant, & quomodo causæ ab iisdem, tàm per appellationem quàm sine appellatione, ad Cameram devolvantur, tradit *Roding. lib.* 1. *Tit.* 4. *cap.* 7.

§. II. *Ratione causarum* jurisdictio Cameræ, ut & Consilii Aulici, in primâ instantiâ fundata est, quando ipsum factum ita est qualificatum, ut ex suâ naturâ ejus cognitio & decisio ad hæc suprema judicia pertineat, cessantibus omnibus primæ instantiæ privilegiis. *Decem* autem causarum earum *genera* numerantur: *causa fractæ pacis publicæ tàm religiosæ quàm profanæ, causæ fiscales, causæ litigiosæ possessionis, causæ pignorationum, causæ arrestorum, causæ mandatorum sine clausulâ* (mandata cum clausulâ suprema hæc Imperii Judicia efficaciter non emittunt, nisi vel ratione personæ vel ratione causæ suâ naturâ eò pertinente, jurisdictio eorum fundata sit; si enim reus non sit immediatus, aut causa suâ naturâ eò non pertineat, impetranti exceptio incompetentiæ objici & mandatum cum clausulâ impetratum cassari solet.) *causæ relaxationis juramenti ad effectum agendi, causæ L. Diffamari, causæ denegatæ vel protractæ justitiæ*, & tandem *causæ violati privilegii Cæsarei*, de quibus omnibus & singulis agit Roding. *lib.* 1. *pand. Cam. tit.* 6. *& seqq.* aliique plurimi.

§. III. In genere, si contra publicas Imperii Constitutiones delinquitur, læsus vel in Aulâ Cæsaris vel

vel in Imperii Camerâ Processus ex istis Constitutionibus contra delinquentem, seu, constitutiones illas violantem impetrare solet, *non obstante privilegiô Austregarum aliôve*, cùm enim ratione causæ jurisdictio hîc fundata sit, omne cessabit privilegium personale.

§. IV. Quamvis verò in his causarum generibus jurisdictio summorum horum Judiciorum ita fundata sit, ut nulla habeatur ratio, utrum personæ litigantes mediatè vel immediatè Imperio subjectæ sint, *per rubricam Tit. 9. part. 2. Ord. Cam.* Von Persohnen und Sachen / die von Ihrer Art und Eygenschafft wegen / ungeachtet / ob Sie (die Persohnen) mit oder ohne Mittel dem Reich unterworffen / in erster instanz an das Keyserl. Cammer-Gericht gehörig. Nihilominus tamen in quibusdam etiam *tàm actoris quàm rei* immedietas requiritur, ut in causis fractæ pacis religiosæ, causis pignorationum, causis arrestorum; in quibusdam *rei tantùm*, ut in causâ L. diffamari. Quòd tamen hîc potiùs causæ quàm personæ qualitas & conditio spectetur, patet exinde, quòd hujusmodi causæ *ex jurisdictione Judicum Ordinationis aliorumq; privilegiô personali constitutorum* exemtæ sint, *ut* §. *præced. jamtùm diximus*.

§. V. Præter jàm dictas causas, in quibus tàm Cameræ quàm Consilii Aulici jurisdictio fundata est, ad Senatum quoq; Aulicum aliæ pertinent, *quibus Camera se non immiscet*. De iis ita in R. H. O. *Tit. 2. in pr.* In unsern Reichs-Hof-Rath sollen alle und iede Sachen / das Heilige Römische Reich / desselben Hochheit / Recht / Herrligkeit / Gerechtigkeit / Pfandschafft / Lösung / Regalien / hohe und nieder Lehen / Privilegien, Indult,

Confirmation, und anders / wie solches Nahmen haben mag. &c. quæ negotia celerrimè, cum sufficienti tamen causæ cognitione, ibi expediuntur. *Add supra cap. 2.*

CAP. V.

Quomodo causæ ad Aulam Cæsaris aut Imperialem Cameram per appellationem devolvantur.

§. I.

ATque ita causæ *per viam simplicis querelæ* in primâ Instantiâ ad suprema Imperii Rom. Judicia deferuntur. Videndum nunc, quomodo *per viam provocationis* eò devolvantur, quod accidit, quando quis per decretum sive factum Magistratûs, aut sententiam Judicis Inferioris læsus vel gravatus, vel ad Cæsarem vel ad Cameram Imperialem appellat & provocat. Variè verò ad hæc suprema Tribunalia provocatur. Interdum alternativè: *appello vel ad Cæsaream Majestatem vel ad Cameram Imperialem.* Interdum conjunctim: *appello ad Cæsarem & Cameram Imperialem.* Interdum aliô modô: *appello ad Cameram vel quodcunq; judicium competens.* Interdum etiam *simpliciter, non expressô judice ad quem.* Et ubiq;, cùm inter hæc suprema judicia concurrentia jurisdictionis obtineat, *præventio* locum habet, hoc est, *appellatio eò devolvitur, ubi priùs lis pendere incipit.* Idem procedit, si duo in eôdem negotiô appellant, *unus ad Imperatorem, alter ad Cameram.* similiter enim præventio valet. *V. suprà c. 3. §. 3.*

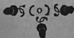
§. II. Ut autem appellatio ad hæc suprema Judicia valeat, requiritur *tùm* ut appellatio hujusmodi fiat *gradatim, non per saltum,* judice scil. intermediô, si quis sit, præteritô. (*exceptiones* vide *apud Roding. lib. 1. tit. 20. §. 6. & seqq.*) *tùm* ut *summa litis* sit *appellabilis.* In exordiô

Judicii

Judicii Cameralis à quâcunq; summâ appellari potuit, nisi aliquod privilegium obstabat. *Anno* 1521. verò constitutum, ut summa appellabilis esset 50. *floren.* C. G. O. *de anno* 1521. *art.* 24. Deinde hæc summa adscendit ad 150. *floren.* R. A. *de anno* 1570. §. Als wir dann. 66. Quæ summa *anno* 1600. duplicata est, facta 300. *flor. Deput.* Absch. *de anno* 1600. §. Wiewohl nun. 14. Et hæc *anno* 1654. secundâ vice duplicata auctaque ad 600. *floren.* seu 400. *Imperial.* R. A. *de anno* 1654. §. Viertens soll die summa. 112. Si igitur summa non sit appellabilis, *appellatio* non recipitur; *revisio* tamen *Actorum* à judice sententiæ (inferiore) peti potest, *vel transmissio Actorum ad Consilium Sapientum.* Id enim tàm *in Recessu Deput. de anno* 1600. §. Es soll aber. 18. quàm *in Recessu de anno* 1654. §. Doch mit diesem Zusatz. 113. solatii ergò indultum. Quòd si hæc revisio aut transmissio Actorum denegetur, Mandatum *de concedendâ Revisione, aut de non impediendo uti jure Constitutionum Imperii*, in Judiciô Aulicô aut Camerali impetrari posse, nullum est dubium. Sed quæritur: *An talis revisio Actorum etiam in causâ appellabili peti queat? Negatur*, quia extraordinarium remedium, quale est revisio, locum non habet, ubi ordinarium, scil. appellatio, adhiberi potest. In judiciis verò, ubi per privilegium *de planè non appellando* nemini appellare licet, (*ut in forô Saxonicô*) *petitio* tamen *leuterationis & oberleuterationis* (de quibus vide latè illustrem *Carpzovium in Proceß. Jur. Sax. Tit.* 17.) vel aliud simile beneficium concessum est. Si ea beneficia denegantur, similiter obtinet, quod de Revisione jàm diximus. Sic *in causâ H. contra S. W.* cùm petita Leuteratio denegaretur, & sententia exequeretur, in Camerâ supplicatum *pro concedendâ Leuteratione, cassando, restituendo, & non turbando, nec ampliùs innovan-*

novando S. C. Ast decretum : **Ist gebethenes** *Mandatum de concedendâ Leuteratione* **erkant / das übrige Begehren aber abgeschlagen.** *In consiliô d.* 1. *Mart.* 1649. Ubi igitur appellatio prohibita, non prohibenda tamen revisio Actorum, eorumve transmissio ad Consilium Sapientum, leuteratio, vel aliud simile beneficium legibus concessum aut consuetudine introductum.

§. III. Prohibita autem appellatio non solùm, si summa non sit appellabilis *ratione Ordinationis Cameralis & Constitutionum Imperii*, sed & *si privilegio non sit conformis.* Plerique enim Imperii Status privilegiis de non appellando ab eorum sententiis usque ad certam summam gaudent. Ubi igitur tale privilegium habetur, non sufficit, summam esse appellabilem ratione Constitutionum Imperialium, sed requiritur, ut ea privilegio sit conformis. Auctâ enim *in R. I. de anno* 1654. summâ appellabili, privilegia etiam de non appellando ampliora Statibus se concessurum, Imperator simul promisit, quam auctionem etiam plurimi largissimè obtinuerunt. Eaque privilegia Statuum tàm in Camerâ quàm in Aulâ Cæsaris servari & & attendi jubentur *in* **R. A.** *de anno* 1654. §. **Drittens sollen.** III. *& in* **R. H. O.** *Tit.* 2. §. **Wir befehlen auch.** ibi : **Wir befehlen auch hiermit unserm Reichs-Hof-Raths-** Præsidenten **und Räthen ernstlich / und wollen / daß Sie in Erkennung** *rc.* *Privilegia de non appellando* **und der summa / unter welcher man nicht** appelliren **und die Sach an höhre Gericht bringen kan / aller Gebühr nach sorgsamlich in acht nehmen / und den Reichs-Ständen unberührt verbleiben lassen.**

DISCURSUS SECUNDUS.

De

Processibus Cæsareis,

Quæ

ad supplicationem partium ex Aulâ Cæsaris & Imperii Camerâ prodeunt.

Continuatio.

ACtum est hactenus in Discursu primô, (præmissis quibusdam præliminaribus) *de Jurisdictione summorum Imperii Romani Judiciorum, quomodo ea fundata sit tàm ratione personarum, quàm ratione causarum, item de concurrentiâ eorum & præventione mutuâ, aliisq; ad eum punctum pertinentibus.* Ordo nunc postularet, ut discursum nostrum dirigeremꝰ *ad modum procedendi*; sed cùm processus causæ institui non possit, nisi ea præcesserint, *quæ eum præparant eiq; viam sternunt*, oportet, ut priùs ea consideremus, rejectis aliis cogitationibus in discursum sequentem. Præparatio autem processûs causæ consistit *in petitione & supplicatione pro processibus decernendis*, *in expeditione processuum decretorum*, & tandem *in insinuatione processuum in termino reproducendorum*. De quibus disseremus paucis hôc die. D.B.

E CAP.

CAPUT I.
Quomodo Processus in Imperii Camerâ & Senatu Aulicô petantur ac decernantur.

§. I.

VOcabulum *Processus* vulgariter variè accipitur. Sic pro pompâ *in l. 41. ff. de donat. inter vir. & uxor.* ubi *donare ad processus viri* nihil aliud est, quàm ita donare, ut maritus utatur in pompâ, *in publicis processionibus Consulum aliorumq; magistratuum*, de quibus *in Nov. 105. cap. 1. l. 2. C. de Consul.* uti plurimi illam legem explicant. Alii tamen illas donationes uxoris *ad processus viri* explicant de sumtibus *ad promovendum maritum* per gradus, *l. 45. princ. ff. de negot. gest.* Sic & vox *processus* populariter interdum accipitur pro *progressu in literis*. Usu verò forensi nihil aliud denotat, quàm ordinem judicii legitimum, rationem atque viam, quâ judex atque litigatores procedunt, donec lites finem propositum consequantur; vel si mavis breviùs: ordinem & formam Judiciorum competentem, sive modum ordine tractandorum judiciorum legitimum. *D. Fibig. part. 1. de Proceß. Judic. cap. 1.* Sed in hâc acceptione voce eâ hic non utimur; sed per abusum, quem usus quotidianus in forô Camerali introduxit, *literas Cæsareas omnes*, quæcunque vel ad inchoandum vel ad promovendum vel ad determinandum & exequendum processum emanant, hôc nomine appellamus. *Vid.* C. G. O. *part. 1. tit. 38. §. 1. verb.* Kayserl. Brieff oder Proceß. *& part. 3. tit. 12. §.* und erstlich. *ibi:* Understlich / was die Ladung / Mandata und andere

dere Proceß antrifft. R. A. *de anno* 1654. §. Damit aber auch 165. *verb.* Der Cammergerichtlichen Processen.

§. II. Omnes autem Processus impetrari solent & debent per supplicationes ac preces. C. G. O. *part.* 1. *tit.* 22. quæ in Camerâ, *vel scriptò* tàm judicialiter quàm extrajudicialiter exhibentur, *vel vivâ voce* proponuntur, per Recessus orales in publicis audientiis, quemadmodum petuntur citationes ad reassumendum, commissiones, arctiores processus &c.

§. III. Supplicationes *extrajudiciales* omnium frequentissimæ sunt, nec Procuratores *ad judicialem* facilè deflectunt, nisi per decretum eò remittantur, quod fieri solet, quoties supplicatur in causâ cum aliâ in judiciò jàm pendente connexâ, & Referens viderit, *sine contradictione partis adversæ & praviâ aliquali causæ cognitione* Processus decerni non posse.

§. IV. Quomodo autem hujusmodi supplicationes extrajudiciales *pro extrahendis processibus* per Procuratores aut eorum scribas Domino Judici Camerali offerantur, notatu opus erit. Tradi nimirùm illæ solent unà cum Adjunctis (Beylagen / documentis nimirùm, quibus supplicationum narrata in continenti probantur, *secundum R. I. anno* 1654. §. alle *supplicanten*. 79. Item si jàm antè in eâdem causâ supplicatum fuerit, annexis prioribus supplicationibus atque decretis.) manè in Cancellariam, antequam Assessores in Senatu conveniunt, ubi à Notariis registrantur & postmodùm Senatui Supplicationum offeruntur. Singulæ autem geminæ exhibendæ sunt; *Una* ad acta reponitur & in judiciò asservatur, *altera* cum inscriptò Decretò, supplicantis procuratori ejusve scribæ post finitum Senatum per Notarios restituitur.

§. V. Decernuntur autem vel denegantur Processus *modò simpliciter*, supplicationi adscriptô verbô: Erkennt. vel: Abgeschlagen. Modò *quidam* Processus petiti *decernuntur*, *quidam denegantur*, & libello supplici inscribitur: Ist Citation &c. erkennt / das übrige Begehren abgeschlagen. Interdum etiam, *si defectus sit in conclusione & petitô*, decernitur: Wie gebethen / abgeschlagen. vel, *si vitium in narratis*, & requisitum quoddam constitutionis, ex quâ supplicatur, omissum sit, his formalibus: Auff vorbrachte narrata abgeschlagen. aut: Wofern Supplicant förmlicher suppliciren wird / soll darauff ergehen / was recht ist.

§. VI. Quomodo autem supplicationes pro processibus obtinendis legitimè formari debeant, patebit *ex §. 8.* ubi exemplum supplicationis referemus, & simul omnia inseremus, quæ ad perfectam supplicationem requiruntur. Hîc in antecessum notamus solùm differentiam, quòd nimirùm supplicationes *in Camerâ Imperii ad Judicem Cameræ* dirigantur, incipientes: Durchleuchtigster Fürst / dero Röm. Kayserl. May. Cammer-Richter / gnädigster Herr. In rubricâ autem nomen ejus aut titulus non additur, sed simpliciter inscribitur: unterthänigste supplication pro citatione &c. Mandato &c. Anwalds N. Supplicationes autem & preces, quæ *Senatui Aulico* offeruntur, non ad Consilii Præsidem, sed *ipsum Imperatorem augustissimũ* scribuntur, hôc aut simili exordiô: Allerdurchleuchtigster / Großmächtigster / und Unüberwindlichster / Römischer Kayser / auch zu Hungarn und Böheimb König ꝛc. Allergnädigster Herr. Et rubrica quoq; sacratissimis Cæsareæ Majestatis nominibus ac titulis condecorari solet.

§. VII.

§. VII. Supplicatur autem in Aulâ Cæsaris *vel* pro impetrandis quibuscunque indultis, gratiis, privilegiis, &c. *vel* pro extrahendis processibus judiciariis. *Prioris generis* supplicationes (quamvis & interdum posterioris generis, ab imprudentibus & stylum curiæ ignorantibus) vel *ipsi Imperatori* (dum ex sacellô per atrium procedit, vel alibi) demississimè flexis genibus in manus porriguntur, vel *Imperii Vice-Cancellario* offeruntur, perinde enim hoc est, nam Cæsarea Majestas omnes supplicationes ipsi traditas vice-Cancellario transmittere solet, ut eas perlustret, an ad Consilii Secreti an Aulici deliberationem pertineant. Eas, quæ consultatione Senatûs Aulici opus habent, Vice-Cancellarius signat adscriptâ voce: Reichs-Hofrath. additôque die, quô præsentatæ, (cujusmodi signaturas sæpiùs vidimus.) R. H. O. *tit. 3. in princ. ibi*: Welcher (Reichs vice-Cantzler) die jenige Schreiben und Sachen / so im Reichs-Hofrath zuberathschlagen / signiren und in einen verpetschierten fasciculô unserm Præsidenten iederzeit zuschicken soll.

§. IIX. Supplicationes verò *pro extrahendis processibus* illustrissimo Consilii Aulici Præsidi Procuratores & Agentes vel ipsi offerre (quando in Senatum it vel alibi) vel per ostiarium (den Reichs-Hofraths Thürhüter) in Senatu exhibere solent. R. H. O. *7it.3. in princ.* qui eas postmodum inter Dominos Consiliarios ad referendum distribuit. Quibus relatis in plenô consessu super supplicantis desideriô deliberatur, &, cùm processus (citationes, mandata, rescripta) privilegia, indulta, vel aliæ quæcunque literæ Cæsareæ decernuntur, supplicationi decretum inscribitur hôc vel aliô modô: *Fiat voluntas supplicantis.* Sive: *expediatur.* Quomodo autem decreta per Secreta-

 rium

rium procuratoribus aut partibus notificentur, vide *in disc.3. cap. de publicat. sentent. in fine.*

§. IX. Antequam ad ipsa Processuum Cæsareorum varia genera accedamus, placet (prout etiam *suprà in §. 5.* promisimus) copiam *Supplicationis pro processibus impetrandis*, tàm in Camerâ quàm Aulâ Cæsaris, usitatam hîc subjungere. In causis S.Q. vel in ipsâ supplicâ Actor proponit, se narrata locô Libelli & Adjuncta locô probationis in primô terminô repetiturū; vel libellum summarium separatim supplicationi, uti adjunctum, annectit. Primus modus frequentior est secundo; uterque tamen admittitur. Priore casu supplica in sequentibus substantialibus consistit: **Allerdurchleuchtigster / Großmächtigster und unüberwindlichster Kayser /** &c. (si in Senatu Aulicô supplicatur) *sive*, **Durchleuchtigster Fürst / Dero Röm. Kays. Mayst. Cammer = Richter** &c. (nim. si in Camerâ supplicatur. *add. suprà §. 5.*) **E. Kays. Mayst.** sive **E. Fürstl. Durchl. bringet Anwald** &c. (hic inserenda Actorum nomina cum titulis) **Wieder die** *N. N.* (reos, & si consortes adsint, vel eorum curatores, hi etiam cum iis, qui tutelæ subsunt, nominandi.) **in unterthänigkeit** *supplicirend* **vor und an / was Gestalt** &c. (hîc sequitur factum cum necessariis & succinctis, quàm maximè fieri potest, circumstantiis, ut &, si placet, documentis probatoriis.) **Wann aber allergnädigster Kayser und Herr** (*in Camerâ*: **gnädigster Fürst und Herr**) **Anwalds** *Principaln &c.* (hîc sequitur assumtio, & inserendæ motivæ, quare processus decernendi, ut & jura ad factum congrua; item genus actionis; tandem subnectenda fundatio jurisdictionis tàm quoad principales quàm quoad consortes;

&c.

& denique annectendum:) geſtaltſam Anwald *in primô reproductionis terminô* obige *narrata locô Libelli, animô litem affirmativè conteſtandi;* Dann die Beylagen *locô probationis, cum reſervatione ulterioris, quatenus opus,* zu wiederholen. (ubi etiam pro arbitriô inſeri poteſt ipſa petitio:) Dann zu petiren gemeynet iſt / daß die Beklagte (pro diverſitate Actionis, in die und die pœn. &c.) zu *condemniren* ſeyn / dieſelben auch alſo würcklich *condemniren*, Dann *legalem terminum utriq; parti communem* zu *præfigiren*. (Jam ſequitur concluſio:) Als gelanget an E. Kayſ. Mayſt. (An E. Fürſtl. Durchl.) Anwalds unterthänigſte Bitte / die allergnädigſt (gnädigſt) geruhen / wieder Eingangs gemelte Hn. Beklagte *Citationem ad videndum e. g. exigi debitum, vindicari hereditatem, &c.* Darinnen dieſelbe an E. Kayſ. Mayſt. Hof (in Camerâ, an dero höchſte Gericht) in gewöhnlicher Zeit zuerſcheinen gewieſen werden / umb zu ſehen / daß Sie zu Erſtattung des Capitals / *Penſionen*, Coſten und Schaden *condemniret* werden. Hierüber &c.

§. X. Atque hic eſt modus ſupplicandi in cauſis S. Q. *pro Citatione.* Modus autem ſupplicandi *pro Mandatis C. vel S. C.* talis eſt aut ſimilis: In Introitu præmittuntur nomina & tituli partium litigantium, ut ſuprà, quibus immediatè annectendum factum, cum aſſumtione: Wann aber dieſes geklagte *Factum* allen ſo geiſt- als weltlichen Rechten / des H. Reichs *Conſtitutionibus* / und der ſelbſtändigen Billigkeit entgegen / mit den geringſten Schein Rechtens nicht zubemänteln iſt (pro diverſitate facti conqueſti aggravantur circumſtantiæ.) In welchen Fällen vermög der Cammer-Gerichts Ordnung / *part. 2. tit. 23.* (qui locus Ordinationis ſemper allegandus eſt, niſi quis ſup-

supplicet super speciali aliquâ Constitutione, quô casu jurisd. specialiter desuper fundanda) *à preceptô & executivè* wohl angefangen werden kan / gestaltsam ob *notoriam immedietatem* des Beklagten / &c. (hic inseratur fundatio jurisdictionis; Et tandem conclusio subjungatur:) Als gelanget ꝛc. Wieder Eingangs benante Beklagte sammt und sonders ein *Mandatum* (de relax. capt. solv. rest. &c.) Darinn denenselben / daß sie so bald nach verkündung dieses / ohne einigen Verzug / Ein- oder Wieder-Rede / vielweniger (si forsan correi sint ministri vel officiales) angemaßter Vertrettungen ꝛc. (addantur vel omittenda vel facienda cum omni causâ, interesse & damnô) alles Ernsts und bey einer namhafften Poen anbefohlen werde / *annexâ Citatione solitâ*, allergnädigst (gnädigst) förderlichst zuerkennen. Formulam supplicandi in causis Appellationis refert Rodingius *Lib. 3. Pandect. Cameral. Tit. 20. §. 45.*

CAPUT II.

De Variis & summis Processuum Cæsareorum generibus.

§. I.

OMnes Processus, qui in Aulâ Cæsaris & Imperii Camerâ ad inchoandam, promovendam aut persequendam causæ tractationem decernuntur, vel *ad partes* emanant *litigantes*, vel *ad tertium*, cui cum processus impetrante nihil litis est. *Ad partes* vel *Citationes* emittuntur vel *Mandata.*

data. Ad Tertium, *inhibitionales*, (quæ tamen simul ad partes quoque diriguntur) *promotoriales*, *compulsoriales*, *subsidiales*, *commissiones*, *literæ pro informatione judicis* (schreiben umb Bericht) *arresta*, *sequestrationes*. De singulis pauca trademus. De processibus, quæ *in punctô executionis* decernuntur, agemus *infrà in cap. de executione sententiarum*. Privilegia, indulta, confirmationes privilegiorum, contractuum, & alia, quæ non ad processum causæ pertinent, impropriè & abusivè *processus* appellantur, & rectiùs *diplomata* dicuntur.

§. II. *Citationes ad judicium* quid sint, notissimum est. Variæ illæ pro causarum variâ qualitate. Nunc citatur quis vel ad judicium vocatur *ad videndum exigi debitum*, nunc *ad vid. justificari titulum possessionis*, nunc *ad vid. se immitti in hæreditatem*, nunc pro causæ statu & qualitate facti aliter. De citationibus *ad reassumendum* tractabimus infrà *in cap. de mand. procur.*

§. III. Si factum ita est qualificatum, ut à præceptô & quasi ab Executione processus inchoari possit, in augustis supremis Judiciis, Aulico & Camerali, *Mandata* decernuntur seu præcepta, quibus sub sacratissimô Cæsaris nomine sub certæ pœnæ commi-natione *vel* quid alicui inhibetur, vetatur, prohibetur; *vel* jubetur, imponitur, urgetur. Rubricas pro causæ & facti varietate varias habent, *de restituendo*, *de non offendendo*, *de relaxando captivum*, *arrestum &c.* imò tot titulos habent, quot natura deproperat edere factorum formas. Generalis distinctio est, quod decernantur vel *cum* vel *sine clausulâ justificatoria*. Ad-

F dis

dit *Mindanus cap.* 5. *de mandat. n.* 3. quod quædam sint *mixta*, quæ nimirum partim cum, partim sine dictâ clausulâ emanant. Verùm in eô *Mindanum* errare putamus; nam quando in unô processu impetro mandatum *super litigiosâ possessione C. C.* & simul *de non offendendo S. C.* (quod exemplum Mindanus ipse ponit) tunc non est *unum* mandatum *mixtum*, sed *duo* sunt mandata in unô processu emanata. Semper enim in talibus processibus, in quibus C. & S. C. mandatur, *in plurali numerô* dicitur: diesen unsern Kays. mandaten & unum post alterum *separatim* proponitur. Est autem *mandatum cum clausulâ*, quô licet fieri aliquid sub pœnâ præcipiatur, parti tamen, contra quam illud emittitur, potestas relinquitur, si se per istud mandatum gravatum sentiat, *rationes & causas, quare ei parere non teneatur, in præfixô ad id terminô judicialiter proponendi.* Si igitur factum tale, quod nullô juris colore justificari queat, vel quod irreparabile damnum inferat, vel ad publicam Rei perniciem tendat, vel moram ferre nequeat, (hi enim sunt quatuor isti casus generales *in Ord. Cam part.* 2. *tit.* 23. expressi. *Add.* R. A. *de anno* 1654. §. alle *Supplicanten.* 79.) *mandata sine clausulâ* peti & impetrari solent, quibus nimirum non annectitur citatio ad allegandum causas, (si reus se gravatum sentiat) quare mandato parere non teneatur, sed præcisè reo imperatur, ut mandato sine tergiversatione pareat, annexâ citatione, ut in præstitutô terminô compareat *ad docendum de factâ paritione*, vel, si non paruerit, *ad videndum se declarari in pœnam mandato insertam*, aut *proponendum causas, quare declaratio illa fieri non debeat.*

§. IV.

§. IV. Dubium hinc cuipiam suboriri possit, quomodo vocari possint mandata hæc *sine clausulâ*, cùm iis etiam adjiciatur clausula, *causas* nimirùm, *cur declaratio pœnæ fieri non debeat, proponendi*, **oder aber beständige erhebliche Ursachen/ ob Ihr einige hettet / warumb solche Erklärung nicht geschehen solle / fürzubringen.** Unde etiam *Gailius lib.* 1. *obs.* 113. *num.* 1. dicit, hujusmodi mandata *in effectu* habere annexam clausulam justificatoriam. Verùm ad hanc objectionem respondemus: magnam inter has clausulas differentiam esse. nam in *illis* mandatis (*cum cl.*) clausula est de causis *contra ipsum mandatum* allegandis, ob quas nimirùm ei paritio fieri non debeat; *in his* verò (*sine cl.*) apponitur quidem etiam clausula, sed non contra ipsum mandatum, verùm tantùm *contra declarationem pœnæ* excipiendi, & causas, *quare declaratio illa fieri non debeat*, allegandi, quòd forsan parere non potuerit. quanquam etiam nec semper mandatis S. C. illa clausula inseratur, sed sæpiùs omittatur.

§. V. Communiter & frequenter ab Advocatis & Procuratoribus *mandata* rogantur *sine clausulâ*, si modò pro qualitate facti ac circumstantiarum ratione fieri id possit. Et omninò operæ pretium est, ut causidici summô studiô eò nitantur, &, (quâcunque ratione possint) ad supradictos quatuor casus facti speciem in libellô supplici accommodent, ita enim Austregarum anfractus evitare, processumque causæ poterunt accelerare.

§. VI. *In Consiliô Aulicô*, si factum in qualitate mandati non satis fundet jurisdictionem, sæpiùs decernitur *Rescriptum Principis*, etiamsi non sit expresse

petitum, aut saltem implicitè in verbis: omni meliori modò. Decernitur autem eô casu *rescriptum simplex* tantùm, sine comminatione pœnæ; *non pœnale*, quod idem ferè est ac *mandatum*, intellige *cum clausulâ*. nec enim quis paritionem non exhibens statim in pœnam Rescripto insertam declaratur, sed similiter, ut in processu mandati cum clausulâ, allegari possunt causæ, ob quas Rescripto paritio fieri non debeat. Alia sunt *Rescripta*, quæ *in Camera* in causis Simplicis querelæ rogari & obtineri solent: *Rescriptum Citationis*, *Rescriptum mandati*; quando nimirùm ejusmodi Processus obtenti & decreti intra annum ex Cancellariâ (non solutâ taxâ) non extradi curantur, aut extraditi & insinuati in primò terminô non reproducuntur, (actore in terminô non comparente) atque ita terminus circumducitur, aut aliô modô effectus & vires citationis aut mandati extinguuntur, tunc *nova citatio* aut *mandatum* rogari debet, vel ut in forô Camerali loquuntur, *rescriptum prioris*. Secus est in causis Appellationis, ubi lapsis fatalibus non nisi per *restitutionem in integrum* causæ succurritur, nec datur *Rescriptum processuum appellationis*. uti sæpiùs percepi ex eruditissimis discursibus Nobilissimorum Advocatorum Cameralium, præprimis *Excellentissimi Dn. D. Joh. Ulrici Stiberi, multorum Principum Imperii Consiliarii & Advocati Cameralis primarii, Fautoris atque Cognati mei multis nominibus suspiciendi.*

§. VII. Provocantibus ad Cæsaris Aulam vel Imperii Cameram, juxta citationes ad partes litigantes, simul duo decernuntur processuum genera, ad judicem principaliter inferiorem, *inhibitionales &*
com-

788

compulsoriales. *Prioribus* judici inferiori *inhibitio* fit, ne in lite ulteriùs procedat, vel quid in causæ per appellationem ad summum judicium devolutæ præjudicium lite pendente attentet. Et hujusmodi inhibitio etiam ad partem seu appellatum dirigitur. *Posterioribus* judex inferior compellitur *ad edenda acta & rationes decidendi*; (vel alius quis *ad edenda instrumenta, rationes &c.*) Debet autem supplicans pro compulsorialibus sive appellans, documentô probare, se de editione Actorum judicem intra trigesimum diem ab interpositâ appellatione diligenter & legitimè requisivisse, illudque documentum factæ requisitionis supplicationi *pro processibus appellationis* adjungere.

§. IIX. Si judex inferior justitiam protrahat aut deneget, in Camerâ aut Aulâ Cæsaris *Promotoriales* decernuntur, quibus ei imperatur, ut supplicanti jus atque justitiam intra certum temporis spatium administret; quibus si non paretur, causa ad summum judicium devolvitur. In eundem finem sæpiùs quoq; rogantur & impetrantur *mandata de administrandâ justitiâ* pœnalia, quibus si non paretur, agitur ad pœnam mandato insertam.

§. IX. *Commissiones* decernuntur *vel* in communi *vel* in optimâ formâ. *In communi*, quibus Commissario testium receptio committitur, eorumque examinatio, & ocularis inspectio. *In optimâ formâ*, quibus plenior potestas Commissario tribuitur, nempè non solùm testes recipiendi & examinandi, verùm etiam instrumenta transsumendi, ut & partes compellendi, ut instrumenta edant, aliaque faciendi. Præterea aliæ Commissiones dicuntur *ordinariæ*, quæ

juris & processûs ordine observatô postulantur & decernuntur; aliæ *extraordinariæ*, quæ vulgò *ad perpetuam rei memoriam* appellantur, & extra ordinem (causâ in judiciò pendente sive non) petuntur & conceduntur, quando nimirùm ætas decrepita, corporisve ægritudo aut metuenda absentia testium, jacturam probationum actori minantur. Præter has in Consiliô Aulicô quoque decernuntur *Commissiones ad cognoscendam causam*, zu Verhörung der Sachen, quibus Commissariis potestas datur, in cognitione causæ procedere usque ad sententiam vel inclusivè vel exclusivè (secundum tenorem Commissionis) iique Commissarii acta *cum sententiâ* vel *saltem votô* ad Imperatorem mittunt, qui desuper Senatum Aulicum cognoscere jubet, rarò tamen inde recedentem. R.H.D *Tit*. 2. §. und weil auch ferner. *ibi*. Commissiones zu Verhörung der Sachen allein ausgehen lassen/ so vorderist zu unserm Kayserlichen Außspruch an unsern Kayserlichen Hof remittirt und übersendet werden. Et hujusmodi Commissiones in Camerâ non decernuntur, ut suprà jamtùm notavimus. Itidem in Consiliô Aulicô decernuntur *commissiones ad exequendum*, quibus nimirùm executio sententiarum Principibus Circularibus committitur.

§. X. Si testes examinandi jurisdictioni supremorum horum judiciorum subjecti non sunt, putà quòd mediati sint, *subsidiales* seu *literæ mutui compassus* decernuntur, quibus nimirùm ad Magistratum seu judicem, cujus jurisdictioni testes illi subsunt, scribitur, ut vel ipse testes illos examinet, vel examinandos curet, vel illis injungat, ut coram Commissariô Cæsa-

Cæsareô vel Camerali ad dicendum testimonium compareant.

§. XI. Si *pro relaxatione juramenti ad effectum agendi* in supremis Imperii judiciis supplicatur, antequam citatio *ad videndum relaxari juramentum* decernatur, literæ priùs ad Dominum supplicantis mittuntur, ut de verâ facti qualitate & circumstantiis referat intra certum terminum præfixum, sub comminatione, nisi ita faciat, fore ut petita relaxatio juramenti decernatur. Vocantur hi processus *informatorii*, quòd *pro informatione judicis* emittantur, schreiben umb Bericht. Cujusmodi literæ etiam decernuntur, quoties subditi adversus Dominum seu Magistratum suum *pro Mandatis sine clausulâ* supplicant, & quibusdam aliis casibus.

§. XII. Processus *arrestorum* sunt, quibus arrestatio personarum vel rerum Magistratui, in cujus territoriô sunt, committitur. Decernuntur hujusmodi processus sæpiùs creditoribus supplicantibus in Aulâ Cæsaris aut Camerâ Imperiali *contra debitores vagabundos & latitantes*, ut ubicunq; locorum in Imperiô R. prehendi queant, Daß Sie auf Recht können allenthalben angehalten werden. *V. Gail. lib. 2. obs. 44. n. 3.*

§. XIII. Tandem *processus sequestrationis* sunt, quibus custodia personæ vel rei, de quâ lis est, tertio alicui, usque ad finem litis committitur. Sic aliquando in Camerâ *sequestrationem cujusdam puellæ sponsæ* decretam fuisse, notavit illustris rerum Cameralium observator *Gailius lib. 1. observ. 112. n. 16.* ubi refert sententiæ tenorem *d. 20. Dec. 1535. in causâ* Georg

Gans-

Ganßhorns *contra* Hansen Mayer latæ, quâ, filiam dicti Mayers / nomine *Sabinam*, lite pendente apud honestam matronam sequestrandam esse, judicatum est.

CAPUT III.

Quomodo Processus in Aulâ Cæsaris & Imperii Camerâ expediantur.

§. I.

DEcreti in consiliô Aulicô Processus (vel alia Diplomata) per Secretarios *concipiuntur*, vel *in Latinâ*, vel in *Germanicâ Linguâ*. (duplex enim Expeditio, die Teutsche und Lateinische expedition, & utriq; peculiares personæ inserviunt.) concepti Dn. Referenti *adrevidendum* traduntur. R. H. O. *Tit. 6. in pr. ibi*: Solche sollen unsre Secretarii, in der jenigen Teutschen oder Lateinischen expedition es gehöret / mit höchsten Fleiß verständlich auffsetzen / und als denn das Concept dem Referenten / oder dem jenigen gelehrten / welchen unser Præsident hierzu deputiren wird / vorhero zuverlesen zustellen. vel etiam in rebus magni momenti *in consessu omnium* releguntur. *d. tit. 6. §.* Wann es aber. *ibi*: Wann es aber hochwichtige Sachen / sollen die rc. in unserm Reichs-Hof-Rath in plenô iederzeit abgelesen werden. (hoc *in Cameri Imperii* in usu non est, sed legalitati Protonotarii Processus concipientis committitur.) Postmodum in Cancellariam (in die Reichs-Hof-Cantzley) *ad describendum* dantur, idque vel in formâ patente, vel in formâ libelli; descripti ad Registratorem transferun-

tur *ad collationandum*; pòst iterum ad Secretarium, ab hôc ad Imperii Vice-Cancellarium, & inde ad Sacratissimum Imperatorem *ad subscribendum*. Nihil enim à Cæsareâ Majestate subscribitur, nisi priùs à Secretariô & dein ab Imperii Vice-Cancellariô sit subscriptum. Postquam jam Processus (vel alia Diplomata) Cæsarei nominis splendore insigniti sunt, *taxandi* veniunt & *sigillandi*. Et quidem si literæ sint minoris ponderis (ut *Citationes*, *Mandata*, *Commissiones*, **Paß-Brieffe**/ *privilegia impressoria aliave*) sigillô *minore* muniuntur; si verò literæ sint Majestaticæ, **Fürsten-Grafen-Herrn-Adels-Brieffe/Lehn-Brieffe**/ *Palatinaten &c.*) sigillum *majus*, in præsentiâ supremi Camerarii, qui sigilli illius perpetuus custos est, ceræ rubræ imprimitur, atque in capsulâ majore filis aureis appenditur; Et tandem, solutâ taxâ, Processus seu Literæ Cæsareæ *extraduntur*.

§. II. *In Imperii Camerâ* Processus decreti similiter *in Cancellariâ* expediuntur, concipiuntur à Protonotariô secundum stylum consuetum, per ingrossistas seu scribas describuntur, & licet à Sacrâ Cæs. Majestate non subscribantur, sub Ejus tamen nomine, titulô atque sigillô emittuntur, subscribente *ad mandatum Electi Imperatoris proprium* (ut stylus curiæ habet) Cancellariæ Directore (**Cantzley-Verwalter**) ut & Protonotariô, vel si Cancellariæ Director sive Præfectus absens est, solô Protonotariô. In interregnô verò sub Serenissimorum Dominorum Vicariorum nominibus, ac sigillis, olim duobus distinctis,

 hodiè

hodiè unô duorum insignia præsentante, Processus emanant, subscribente *ad mandatum Serenissimorum Imperii Vicariorum* jam dictô Cancellariæ Præfectô, nec non Protonotariô.

§. III. Paucissimis adhuc notandum, in expeditione Processuum *narrata supplicationum* iis de verbô ad verbum inserenda esse. **C.G.O.** *part.* 3 *tit.* 11. **§. und sollen in solchen Ladungs-Brieffen.** 3. ut is, contra quem emanant, instructus ad tribunal venire possit. Et quanquam *in Rec. Imper. de annô* 1654. §. **diesem nechst** 34. dispositum sit, ut supplicationes unâ cum processibus insinuentur, id tamen, ut superfluum, in praxi non observatur, sed species seu narrata facti ex supplicationibus partium desumuntur, atque processibus verbotenus inseruntur, uti jàm dictum. Idemque *in Consiliô* quoque *Aulicô* in usu est. **R. H. O.** *Tit.* 2. §. **Dieweil auch.** *ibi*: **auch den** Mandatis, Rescriptis **und andern** Processen, **die** narrata supplicationis **gantz / und weder weniger noch mehr / einverleibt.**

CAPUT IV.
Quomodo insinuentur
Processus Cæsarei,
ex
Aula Cæsaris & Imperii Camerâ prodeuntes.

§. I.

§. I.

PRocessus Camerales insinuari debent *aut per Nuncium juratum* (**Einen geschwornen Cammer-Bothen**) *aut per Notarium immatriculatum.* Nuncius, *si una tantùm sit persona, cui Processus Cæsarei insinuandi*, ipsum originale ipsi præbet, copiâ retentâ; *si verò pluribus facienda sit insinuatio*, concordantem copiam singulis tradit, originale monstrat, legique permittit, atque ubique diem factæ executionis seu insinuationis, adscribit. De officiô Tabellariorum in insinuandis Processibus *vide Roding. lib.* 4. *tit.* 13. *Notarius* verò *immatriculatus* in præsentiâ duorum testium insinuationem peragit, & *legitimum* desuper conficit *instrumentum.*

§. II. De factâ ac legitimè peractâ insinuatione Processuum, docendum in primô terminô, qui *reproductionis terminus* dicitur, in quô *vel* originale Processuum, *vel* Exemplum (sive copia) ab impetrante reproducendum est, cum retroscriptâ utrobiq; nuntii relatione seu executione; *Originale*, quando pluribus: *copia*, quando uni insinuatio facta. Sed quando per Notarium immatriculatum Processus insinuati fuerunt, non satis erit, sive Copiam Processuum sive Originale ipsum reproducere, sed *Processus instrumentati* (ut barbarè loquar, *instrumentirte* **Proceß**/hoc est, *Instrumentum insinuationis à Notariô legitimè compositum & in id processus relati*) producendi sunt. Simplici enim Scripturæ Notarii, si forsan ex simplicitate aut imperitiâ, more Tabellariis seu Nunciis usitatô, relationem insinuationis Processibus retrò adscriberet, fides in Camerâ non tribueretur.

§. III. *In Aulâ Cæsaris* cùm ejusmodi Nuntii seu Tabelliones jurati, prout in Camerâ, non habeantur, omnes Processus, ex Consilio Aulicô prodeuntes, (*Citationes, Mandata* &c.) per Notarium & Testes insinuari debent, (qui desuper instrumentum conficit.) non tamen præcisè requiritur, ut Notarius sit *immatriculatus*, seu, *in album & matriculam Cameræ receptus & inscriptus*, quemadmodum *in Camerâ* obtinere, in principiô capitis hujus diximus; sed satis est, si insinuatio fiat *per Notarium simplicem* (quomodo *respectu immatriculati* appellatur) *adhibitis Testibus*.

DISCUR-

DISCURSUS TERTIUS.

De

Ipsô Causarum processu,

in supremis Imperii Romani Judiciis usitatô,

nec non

Sententiarum publicatione, earumq; impugnatione.

Continuatio.

COnsideratis iis, quæ processui causarum viam sternunt, eumq; præparant, ratio ordinis requirit, ut jàm ad *ipsum* in causarum tractatione observandum *procedendi modum*, nostrum vertamus discursum. Modus ille procedendi duplex est: alius *audientiæ*, alius *ipsius causæ*. Processus *audientiæ* est ordo, secundum quem Procuratores in Audientiis procedunt. Processus *causæ* alius est *simplicis querelæ*, alius *appellationis*. De singulis in hôc discursu brevissimis agemus; & pauca subjungemus de decisione litis per judicem, qui ei finem imponit per sententiam definitivam. ubi consideremus cùm sententiarum *publicationem*, tùm earum *impugnationem*. D. B.

CAP. I.

De
Publicis audientiis
in Imperii Camerâ usitatis, modôq; in iis causas agendi.

§. I.

A*udientia* est actus publicus, in quô Procuratores litigantium desideria tàm in scriptô quàm vivâ voce proponentes audiuntur. Instituebantur tales audientiæ in Camerâ olim singulis, hodiè tribus saltem in septimanâ diebus, *Lunæ, Mercurii & Veneris*, (horis pomeridianis) qui inde *dies* ibi appellantur *juridici* seu *legales*.

§. II. Dividitur in *judicialem* & *non-judicialem*. *arg. rubr.* C.G.O. *part.* 3. *Tit.* 11. ibi: Vor den Deputaten nach der Gerichtlichen Audientz. & *d. tit.* 11. § *pen.* ibi: Nicht im Gericht/ sondern unter Ihnen selbst/ oder vor den Deputaten. seu, si mavis, *in solennem* & *minùs solennem*. Audientia *judicialis* est, quæ judice cum sceptrô pro Tribunali sedente celebratur. *Non-judicialis* seu *minùs solennis* est, quæ judiciali audientiâ finitâ olim coram duobus, hodiè coram unô Assessore, absq; sceptrô ad mensam Proto- & Notariorum stante, peragitur. Vulgò vocatur *audientia coram Deputatis* seu *Deputatô*, Assessore nimirùm, qui à judice seu vicariô ejus, finitâ audientiâ solenni discedente, ad id deputatur, ut Procuratores in certis quibusdam punctis audiat. Petuntur autem coram deputatô (1) prorogationes terminorum. (2) petuntur commissiones,

nes, exhibentur articuli probatoriales, nominantur Commissarii, contraq; illos excipitur ac replicatur, ac usq; ad Rotuli productionem inclusivè ibidem proceditur. (3) disceptatur punctus cautionis in Revisionibus adversus sententias Camerales interpositis. (4) Manifestatur mors litigantium. (5) Indicatur tractatus concordiæ. (6) Litem esse transactam, significatur. (7) petuntur dilationes probandi.

§. III. In *Judiciali* Audientiâ certus observatur processus seu ordo, secundum quem Procuratores in eâ procedunt. Ordo ille vel *Procuratorum* est, vel *rerum ab illis agendarum*. Ordo *Procuratorum* in eô consistit, ut isti circa Tribunal secundum receptionis ætatem collocati, juxta ordinem eum negotia sua agant. Ordo *rerum agendarum* dicitur, qui certis rebus destinatus est proponendis. Ejus diversô tempore variæ fuerunt species. Mittimus illas, quæ antiquitùs in usu fuêre. de quibus potest consuli Rodingius *Lib.1.pandect. Cam. Tit.5.* Secundum novissimam Constitutionem *per Decretum Commune d.13. Dec.1659.* promulgatam (quæ adhuc hodiè quoque in viridi est observantiâ) *quatuor* sunt *ordinum species.* (1) *Ordo sententiarum.* (2) *reproductionis.* (3) *Novarum.* (4) *Terminorum.* In ordine *sententiarum* agitur super sententiis, quæ eâ audientiâ exierunt, e.g. si procuratori alicui litis contestatio, vel conclusio causæ, vel aliud quid agendum per sententiam injunctum fuerit, sententiis omnibus publicatis in eâ audientiâ aut in proximâ lis contestanda, concludendum, & illud agendum, quod per sententiam injunctum. In ordine *reproductionis* processus ex Cancellariâ extracti Reoque insinuati in primô

terminô, qui inde terminus reproductionis dicitur, cum adjunctis reproducuntur. *Novarum* ordo est communis & universalis, & in eô Procuratores Principalium suorum desideria omnia, tàm in scriptis quàm oretenus, proponere possunt, nisi aliquem terminum habeant, aut coram deputatis aliquid proponendum sit. In ordine *Terminorum* toties agendum, quoties per sententiam terminus aliquis fuit præfixus ex officiô (von Amts wegen angesetzt) aut admissus. (zugelassen und angesetzt.) De his rerum agendarum ordinibus hoc saltem adhuc notamus, quòd illustre Camerale Collegium eorum cursum in tantum, salutari consiliô, acceleraverit, ut, cùm olim multi anni transirent, antequam ii ordines rerum agendarum per ordines omnium Procuratorum decurrerent, hodiè indies volvantur ac revolvantur.

§. ult. In *Consiliô* Imperatoris *Aulicô* nullus ejusmodi Actus Audientiarum in usu unquam fuit, nec aliquis similis. Nulli ibi Recessus orales à Procuratoribus habentur, nec adeò multi exhibentur Recessus scripti, si Reproductionis exceperis Recessus. Omnia scripta seu Producta in Terminis per Ostiarium (den Reichs-Hofraths-Thürhüter) Domino Præsidi aut vice-præsidi in Senatu paulò ante dissolutionem ejus (R. H. O. *tit.3. in pr.* verb. eine halbe Stunde vor dessen Endigung) exhibentur; ubi singulis productis per Protonotarium dies, quô oblata, adscribitur, (in Camerâ Lectores in Audientiis id expediunt) & eorũ rubricæ in Protocollum referuntur. R. H. O. *d. Tit. 3. in pr.* verb: in den Reichs-Hofrath durch den Thürhüter einliefern lassen. Quando sigilla instrumentorum

rum sunt recognoscenda, eorumve subscriptiones, coram deputatis id peragitur. **R. H. O.** *d. Tit. 3.* §. **Wann auch vor der** Relation. Nec Procuratores & Agentes in conspectum Senatûs veniunt, nisi quando jurant. **R. H. O.** *Tit. 6.* §. **diejenige.** verb. **gleicher gestalt die Lehens-Ayd und andre auffgelegte** juramenta judicialia **zu End des Raths öffentlich abgelegt und erstattet werden.** Nimirùm omnia juramenta in Consiliô Aulicô *in plenô consessu* à Procuratoribus præstantur. quod *in Camerâ Imperii* non obtinet; ibi enim Procuratores jurant in publicis audientiis coram Domino Judice aut ejus Vicariô & unô Assessore. Interdum tamen & in plenô consessu, in publicatione nim. sententiarum, quando alicui per sententiam juramentum aliquod injungitur.

CAPUT II.

De

Processu simplicis querelæ, nec non appellationis.

§. I.

Consideravimus processum *Audientiarum*, sive ordinem, secundum quem Procuratores Camerales in Audientiis procedunt. Jàm de processu *causarum* agendum, seu prosecutione causæ à Processuum Cæsareorum reproductione usq; ad sententiam definitivam; & primò quidem de Processu *simplicis querelæ*, quæ ita dicitur *vel* respectu appellationis, quâ non unica & simplex, sed multiplex querela ad judicem defertur, tot enim querelæ ibi

 cen-

censentur, quot gravamina proponuntur; *vel* quia hæ simpliciter, appellationes autem relatè considerantur, seu ad illas simplices se referentes.

§. II. In causis igitur simplicis Querelæ (1) Procurator *actoris* se legitimando aut cavendo (se mandatum intra certum temporis spatium producturum, **den Gewalt innerhalb 3. oder 4. Wochen einzubringen**) reproducit citationem cum retroscriptâ executione, seu relatione nuntii de executione seu citationis insinuatione legitimè peractâ, & adjunctis. (2) Procurator *Rei* comparet, se legitimando aut cavendo de ratô & mandatô, agnoscit mandatum partis adversæ, & si quas habet exceptiones fori declinatorias, eas adjunctâ eventuali Litis contestatione opponit, ad libellum autem actoris respondere necesse non habet. **R. A.** *de anno 1654.* §. **und hat der Beklagte.** 35. (Si autem tantùm dilatorias opponit exceptiones, iis cum eventuali Litis Contestatione etiam responsiones eventuales ad libellum actoris necessariò adjungere tenetur, *secundum d.* **R. A.** §. **Es soll auch hinführo.** 34.) (3) Actor ad exceptiones has summariè respondet. (4) Reus in punctô fori dat duplicas, & desuper submittit. (5) Actor dat replicas contra fori exceptionem, & similiter submittit. (6) Exceptionibus declinatoriis per sententiam reprobatis Reus producit responsiones ad libellum summarium breves atque distinctas, cum suis defensionalibus. (7) Actor dat exceptiones contra responsiones, junctis responsionibus ad defensionales. (8) Commissarii utrinque (si ita visum aut opus fuerit) postulantur, & probandi dilationes petuntur. (9) Posteaquam terminus pro-

probandi constitutus effluxerit, petuntur attestationum publicationes. (10) Reus ad productum Rotulum aliasque probationes excipit. (11) Idem facit actor, ubi reus reprobatoriali examine usus fuerit & Rotulum seu alia Documenta produxerit. (12) Ad exceptiones, adversus Rotulum seu probatorialia, exhibitas replicatur, & ab utrâque parte concluditur. Duplicare enim in punctô probatorialium vetitum est. **R. A.** *de annô 1654.* §. **Ebenmäßig.** *57.*

§. III. Extremâ lineâ sic delineavimus processum in causis S. Q. generalem. In plerisque autem causis S. Q. processus specialis observatur, alius nimirùm in causis mandatorum cum, alius in causis mandatorũ sine clausulâ; alius in causâ fractæ pacis, alius in causis pignorationis, alius in aliis. de quibus omnibus latè agit Roding. *Lib.* 3 *pandect. Cameral, Tit.* 38. *& seqq.*

§. IV. Jàm paucis monstrandus quoque processus *appellationis.* Nimirùm Procurator *appellantis* in primô terminô reproducit processus appellationis, (*citat. inhibit. & compulsoriales*) vel in copiâ, cum inscriptâ nuntii relatione, vel in Instrumentô Insinuationis, vi mandati (**Krafft Gewalts**) quod exhibet, itemque si ipsa Acta prioris instantiæ producenda non habet, documentum requisitionis, petitque terminum pro qualitate documenti ad producenda Acta. Procurator *appellati* comparet similiter se legitimando ad causam; exhibet, si quas habet, exceptiones; impugnat formalia, si potest. (utrumque tamen cum eventuali Litis contestatione) e. g. **und weiln** *juramentum apud judicem à quô* **nicht abgelegt / und**

und weiln *summa* nicht *appellabilis*, und dem *privilegio* kein Genügen geschehn / so bitt ich *absolutionem à citatione cum expensis.* Si verò Appellans *ipsa Acta priora* exhibeat, petit iisdem impressi sigilli recognitionem, publicationem & communicationem h. m. übergieb *acta priora clausa & sigillata*, bitt auffgetruckten Insiegels *recognitionem*, *communicationem*, & *terminum ad libellandum.* Si cum citatione inhibitio emanaverit, & contra inhibitionem attentatum fuerit, simul ad pœnam agendum. Sin inhibitio non emanaverit, & attentatum fuerit, attentatorum revocatio postulanda.

§. V. Si Appellatus exceptiones declinatorias vel dilatorias opposuerit, punctus iste exceptionum tractatur, prout in causis simplicis querelæ. Et si exceptiones tales manifestè frivolæ & ad retardandam litem objectæ deprehendantur, pro arbitriò judicis in pœnam aliquot marcarum auri vel argenti condemnatur. Hujusmodi autem exceptiones, declinatoriæ vel dilatoriæ, si non opponantur, lis statim purè est contestanda. Ad contestandam autem litem appellatus negat narrata libelli, prout narrantur, & petit ut judex pronunciet, *benè judicatum*, *malè appellatum esse*, vel, ut sententiam priorem reformet, atq; pronunciet, *in hôc punctô benè, in illô verò malè judicatum esse*, cum damnis & expensis. Appellans, si nihil novi proponere, sed statim super actis prioris instantiæ (id quod liberum illi relinquitur) concludere velit, contrà repetit libellum appellationis & acta prioris instantiæ locô gravaminum, & petit pronunciari secundum petita libelli appellationis, & ad cognitio-

gnitionem judicis submittit. Appellatus etiam ad talem appellantis ad acta priora factam submissionem, nisi ex beneficiô appellationis communi, suâ ex parte, nova deducere contendat, quod ipsi liberum est, eôdem modô statim submittit, acta in passibus utilibus repetendo. R. A. *de anno 1654. §.* Auch in Fällen. *66.* Cætera docebit praxis.

CAP. III.

De

Publicatione

Sententiarum Cameralium.

§. I.

De *jure communi* partes ad publicationem sententiæ citandæ sunt, adeò ut & sententia Principis, omissâ partium citatione, non subsistat. *At in Camerâ* Imperiali partes ad audiendam sententiam non citantur, sed sufficit, generaliter & semel in principio litis legitimè citatas esse, & procuratores apud Acta habere. *In Consiliô Cæsaris* cùm nulla prorsus obtineat solennis sententiarum publicatio, (vid. §. fin.) patet quòd similiter ad publicationem sententiæ ibi partes non citentur. *Deinde de jure communi*, si procurator litem contestatus sit, sententia non in principalem, sed procuratorem fertur. Verùm *de stylô Cameræ consuetô* sententiæ definitivæ contra ipsum Dominum litis feruntur, quod in Aulâ quoque obtinet augustissimi Imperatoris. Paucis jàm delineabimus solennitates, quæ *in publicatione sententiarum Cameralium* hodiè observantur.

§. II. Antequam sententiæ in summô Auditoriô Spirensi solennissimè publicantur, omnes priùs in Consistorio seu Senatu (in der Rath-stuben) Domino Judici, Præsidibus & Assessoribus à Protonotariô prælegumtur, & summo Senatorum judicio denuò subjiciuntur. Pòst amplissimô ordine ad Auditorium (die Audienz-Stube) procedunt; quò ubi veniunt, *Serenissimus Cameræ Judex, Ejusve Vicarius*, in Tribunal Imperiale, quod locô nonnihil editiore in mediô sub auleô sericô est positum, adscendit, sceptrum judiciale, jurisdictionis symbolum, quod ipsi pedellus porrigit, dextrâ tenens. Ab utroque latere *Præsides & Assessores*, & hi quidem servatô ordine & dignitate Statuum, à quibus præsentati sunt, adsident. *Protonotarii cum Notariis & Lectoribus* ad mensam intra subsellia Tribunalis collocatam se conferunt; *Advocati & Procuratores* jurati Tribunal Imperii circumdant eô ordine, quô in Cameram Imperialem recepti sunt; à tergô *scribæ eorum*, ut tenorem sententiarum calamô excipiant; *clientibus, practicantibus, aliisq́ variæ sortis hominibus* hinc inde circumstantibus & sedentibus; Mox *pedellô* signum baculô dante & silentium imperante, *Protonotarius* in medium prodit, & flexis genibus Dn. Judici honore factô, apertis foribus, altâ voce sententias ordine legit & pronuntiat.

§. III. Antiquitùs, ubi Assessorum auctior dabatur numerus, singuli Senatus alternando publicationi sententiarũ intererant, & illi cumprimis, qui sententiis concipiendis interfuerunt, & qui de statu & meritis causarum, in quibus sententiæ publicandæ, retulerunt. R. A. *de anno 1570.* §. und dieweil nicht nötig. 58. hodiè verò ob eorum paucitatem *omnes in universum*

sum sententiarum publicationi interesse debent, nisi legitimô detineantur impedimentô.

§. IV. Publicationes hæ sententiarum Cameralium certo tempori non sunt adstrictæ. Olim quidem ob jàm memoratū auctiorem Adsessorum numerum frequentiores erant, hodiè singulis sex vel quatuor septimanis, pro arbitriô Serenissimi Judicis, sententiæ publicantur, in magnô numerô, sæpiùs *bis centum*, plurimæ tamen interlocutoriæ, paucissimæ definitivæ.

§. V. In *publicatione Sententiæ Banni* peculiares observantur solennitates. Sententia nimirùm jàm dictô modô, quô omnes aliæ sententiæ, in summô Auditoriô priùs publicatur, postmodùm Celsissimus Judex omnium Assessorum numerô totâque multitudine stipatus in Aulam seu locum sub diô descendit, ibique fit solennis declaratio, Protonotariô schedulam declarationis frustillatim rumpente & in terram abjiciente. Nec non ad petitionem partium denunciatio banni in Cancellariâ in formâ probante perscripta bannitis per Nuntium Cameralem transmittitur. quod an Camera etiam ex officiô faciat, non ita exactè indagavi. *In Aulâ Cæsaris* in pœnam banni declaratis bannum *per Præconem Cæsareum* (Keys. Reichs-Herolden) in locô domicilii denuntiatur, hoc est, declaratoria banni bannitis per Præconem publicè prælegitur, & si universitas est, curiæ vel (si non permittatur præconi in civitatem introitus) portis in vidimatâ copiâ affigitur, vel si & hoc prohibeatur, ante portas in conspectu excubiarum deponitur. *Videatur instruction*, wornach sich Herr Kayserl. Reichs-Herold bey Ver-

 Kün-

Ländung der Reichs-Acht in Erffurt zurichten. Würtzb. 1663. Modus, quô *Status Imperii* in Bannum declarandus, in eorum est numerô, quorum decisio ad moderna Comitia est rejecta. Est quidem in projectô Electorali Capitulationis Cæsareæ constantis & perpetuæ, in modernis Comitiis Ratisbonæ M. Majô 1664. per publicam dictaturam communicatô *art.20.* talis modus delineatus, sed de eô, uti & de aliis in istô projectô contentis, in illustri Principum Senatu hucusque deliberatur, adeoque communem decisionem adhuc expectamus.

§. 6. Cæterùm *in Consiliô Imperiali Aulicô* nulla prorsus sententiarum publicatio obtinet, quemadmodum *in Camerâ Spirensi*, sed quando sententia in Senatu est concepta, per secretarium procuratoribus seu agentibus id notificari solet. Singulis nimirùm diebus secretarius rubricas causarum, in quibus vel Decreta vel Sententias Senatus tulit, in schedulâ annotat, eamque in ædibus suis januæ musæi sui affigit, atque ita procuratoribus id notificat. qui sententiam ex Cancellariâ in formâ probante sibi extradi, & parti adversæ per Notarium & testes insinuari curant.

CAPUT IV.

De

Remediis juris

adversus sententias

Camerales & Aulicas.

§. I.

Quamvis à sententiis in supremis Imp. R. Tribunalibus latis appellare aut provocare nemo possit, partes tamen ibidem litigantes non omni destituuntur remediô. §. II.

§. II. Cameralis sententia impugnatur *vel per petitionē restitutionis in integrum*, quâ partis error, *vel per Revisionem*, quâ Referentis culpa, *vel per Syndicatum*, quô Referentis dolus aut Procuratoris prævaricatio redarguitur. Quæ remedia etiam in hôc differunt, quòd restitutio coram eôdem judice, qui sententiam tulit, Camerâ scil., revisio verò & Syndicatus coram Commissariis Imperatoris & Statuum Imperii instituantur.

§. III. *Petitio restitutionis in integrum* est imploratio officii Judicis Cameralis, ut sententiam à se latam (sive definitivam sive interlocutoriam, utrobique enim restitutioni locus relinquitur) certis & legitimis de causis (redlichen Ursachen / item Ursachen / so zuvor nicht vorbracht / quæ non articulatim, ut antiquitus C. G. O. *part.* 3. *tit.* 52. *in fin.* sed secundum jus hodiernum summariè proponendæ. R. A. *de anno* 1654. §. Diesem nechst. 34. *vers.* daß nemlich.) retractet, & jus per sententiam ablatum restituat.

§. IV. Rogatur autem restitutio in integrum (per procuratorem causæ, vi generalis ad acta producti mandati in specie etiam ad eam petendam instructum.) vel *brevi manu* vel *praviâ partis adversæ citatione*. Utraque vel *judicialiter* vel *extrajudicialiter*, pro re natâ & supplicantis arbitriô. Frequentissimè autem pro restitutione brevi manu, vel etiam pro citatione ad videndum se restitui, extrajudicialiter supplicans ad judicium remittitur, (si nimirùm dubium sit, an causæ satis sint legitimæ) ut auditâ parte alterâ & cum majore causæ cognitione restitutio per sententiam vel denegetur, vel decernatur.

§. V. Interdum quoque partis adversæ citatio præcisè requiritur, si nimirùm restitutio adversus sententiam definitivam vel ejus vim habentem rogatur, quia hîc libellus, litis contestatio & reliqua requiruntur. *juxta Mynsingerum* 1. *obs.* 49. Aliàs ubi prævia citatio non requiritur, imprudenter quis ad eam deflectit, qui brevi manu restitutionem impetrare potest. Sic restitutiones adversus lapsum fatalium utplurimùm brevi manu rogantur, decernunturque facilè, si fatalia lapsa sint, vel per negligentiam Nuntii Cameralis, aut Notarii processus tardiùs insinuantis; vel etiam Procuratoris, eos tardiùs reproducentis. si tamen is solvendo sit, damnum culpâ suâ datum partibus resarcire debet.

§. VI. Jàm pauca *de Revisione*, quæ est remedium extraordinarium, quô per sententiam Cameralem læsis ex quâdam benignitate per Commissarios Imperatoris & Statuum Imperii ad id deputatos revidendo Acta succurritur. Peti ea debet hodiè *secundum R. J. de anno* 1654. §. **in Fällen**. 125. intra quadrimestre à die latæ sententiæ sub pœnâ desertionis, apud Electorem Moguntinum, vel eô in causâ interesse habente, apud Trevirensem, per supplicationem, in quâ significatur, supplicantem per sententiam hôc vel illô die in Camerâ latam (cujus copia simul adjungenda) se maximè gravatum sentire, atque hinc in Ordinatione præscriptum Remedium Revisionis apprehendere coactum fuisse, rogando, ut hoc Cæsareæ Majestati & futuris Revisoribus, ut & Judicio Camerali notificare velit. *Formulam vide apud Schwanemannum lib. 1. process. Cam. cap.* 75.

§. 7.

799

§. VII. Supplicanti ex Cancellariâ Moguntini documentum factæ intimationis datur hisce formalibus: Dem Hochwürdigsten Fürsten und Hn. Hn. Johann Philipp/ Ertzbischoffen zu Mayntz und Chur-Fürsten etc. unsern Gnädigsten Herrn/ ist der Gebühr gehorsamlich vor- und anbracht worden / welcher Gestalt bey Ihrer Churfürstl. Gn. N. N. umb Ausschreibung einer Revision von angedeuten in Sachen N. N. wieder Ihn beklagten / citationis super fractâ pace, den M. Anno am Kayserl. Cammergericht zu Speyer ergangenen Bescheid / in unterthänigkeit angesucht und gebehten. Darauff wollen höchstgedachte Ihre Churfürstl. Gn. gnädiglich nicht unterlassen / Krafft tragenden Ihres Ertz-Cancellariat-Ambts / und was in dergleichen Fällen die Kayserl. Cammergerichts-Ordnung vermag und mit sich bringet / dieses an Sie geschehen suchen / dem herkommen gemäß / gehöriger Orten zu denuntiiren und zuverkünden. Und solches hat man dem Supplicanten zur Nachrichtung hiermit anfügen wollen. Signatum Mayntz unter höchstged. Ihr. Churf. Gn. zu End auffgedrückten Cantzley-Secret, den Anno

L. S.

Mayntz. Churfürstl.
Cantzley.

Et

Et hæc schedula (*Notification-Zeddel*) intra dictum quadrimestre per Procuratorem extraneum aut saltem Notarium (Procuratores Cameræ jurati ob respectum, quem debent judicio huic, hodie non audent Cameræ revisionem notificare, aut rogare ut revisioni deferat.) Cameræ insinuanda, gravaminibus etiam simul exhibitis; nec non juramentum revisorium à parte simul & advocatô præstandum, itidem sub præjudiciô desertionis. *Formula notificandi talis:* Auff empfangenen Befehl erscheine wegen Ihr. Fürstl. Durchl. N. N. hinterlaßnen Herrn Cantzler und Rähten / krafft Original-Gewalts; Und demnach Ihr. Fürstl. Durchl. durch die am 21. Mart. jüngsthin allhier ausgesprochenen Uhrteil zum höchsten beschweret / dannenhero revisionem zusuchen benötiget; Als repetire zu dem Ende Churfürstl. Mayntzisches für etlichen Tagen zu diesen Hochlöbl. Kayserl. Cammergericht eingeschicktes Notification-Schreiben acceptatæ Revisionis, sammt darinn verschloßnen Uhrteil sub litt. A. sodann specialen Gewalt Advocati causæ ad præstandum juramentum revisionis, allenthalben unterjeztter respectivè Hand und Siegel recognitionem bittend. Dann ferner locô gravaminũ repetire narrata Ihr. Fürstl. Durchl. N. N. an Chur-Mayntz sub 16. Jun. jüngstabgelaßnen Schreibens; fals auch Ihr. Fürstl. Durchl. zu gleichmäßiger præstation juramenti von Rechtswegen gehalten seyn solte / bin ich auch in dero Nahmen Gewalt einzubringen / und das juramentum abzulegen erbiethig.

§. VIII.

§. VIII. Revisione jàm instituendâ, pars, quæ Revisionem petiit, certam pecuniæ summam (quantum Revisores habitâ ratione causæ & personæ arbitrabuntur) deponit. Domini Visitatores ac Revisores sub fide specialis jurisjurandi in Ordinatione præscripti, ut & Assessores Cameræ, per quos sententia fuit lata, religione juramenti, quod initiô officii jurârunt, omnia & singula causæ revidendæ Acta summâ diligentiâ perlegūt, revident ac perpendunt. Postmodùm Assessores, causas ac fundamenda rei à se judicatæ demonstrant. Visitatores verò soli, momentis causæ ponderatis, sententiam priorem vel reformant vel confirmant. Si sententia reformatur, parti victrici pecunia deposita restituitur, si confirmatur, eam perdit. C. G. O. *part. 3. tit. 53. §.* darauff sollen. *4. in fine.* Executio verò sententiæ reformatæ ex præscriptô Ordinationis non ad Revisores, sed ad Cameram spectat. C. G. O. *d. §.* darauff sollen. *ibi in fine*: **und mit der Execution solcher reformirten Uhrteyl an dem Cammergericht vollnfahren werden.**

§. IX. Sed cùm de hâc materiâ revisionis integri extent tractatus, in primis absolutus ille & à totô Orbe literatô approbatus, quem illustris Cameræ Assessor, *Benderus*, in lucem misit, meritò plura addere supersedemus. De *effectu revisionis* pauca adhuc. De quô olim maxima inter Doctores controversia fuit, *an nimirum revisio executionem suspendat?* quæ per Recessum Imperii *de anno* 1654. decisa fuit, per quem *effectus suspensivus* in Revisionibus futuris *in totum sublatus* est, mòdò pars victrix *sufficientem* præstet *cautionem* de restituendo judicatum, ubi in

Revisoriô succubuerit, exceptis causis religionem & spiritualia concernentibus. *d.* R. A. §. **Nach Berahtschlagung.** *124, in fin.* verb. **in Geistlichen oder Religions-Sachen.**

§. X. Hæc ita de Revisione in Ordinatione & aliis publicis Constitutionibus sunt disposita. Sed à longissimô tempore (*ab anno* 1558.) in hodiernum usque diem, omnes Revisiones hactenus petitæ, omnium Civium afflictorum dolendis suspiriis, immobiles hærent. *Syndicatus est*, quô litigator, qui iniquâ se gravatum sententiâ dicit, ipsum judicem de dolô, quòd prece vel pretiô corruptus, favore aut odiò injustam dixerit sententiam, accusat. C. G. O. *part. 3. tit. 53.* §. **Wo aber einige Partheyen.** Add. *Paris de Puteo tract. de Syndicatu.* In petendo instituendôque syndicatu eadem forma, quæ in Revisione, observari debet. *d.* C. G. O. *part. 3. tit. 53.* §. **wo aber.** *in fin.*

§. XI. Jàm de Remediis adversus sententias *Judicii Aulici.* De iis textus habetur *in* R. H. O. *Tit. 5* §. **Dafern sich nun.** ibi: **Dafern sich nun ein oder ander theil durch die am Kayß. Hof gefällte Urtheil** gravirt **zuseyn vermeynen/ und dannenhero entweder** per viam nullitatis, syndicat9, restitutionis in integrum **oder sonst einig ander im Recht zugelaßnes Mittel/ dardurch die Urtheil** infirmirt **werden könnte/ vor und an hand nehmen wollte/ daß solle Ihm vermög des Münsterischen Friedenschlußes** Art. 5. §. quoad processum. 54. *per viam supplicationis* **zuthun erlaubt seyn/ und auff solchen fall der in ietzgedachten Friedenschluß vorgeschriebene** modus procedendi observirt **werden.**

§. XII. Locô igitur Revisionis in Camerâ usitatæ, licitum est parti gravatæ à sententiâ in Judiciô Aulicô latâ *ad Cæsaream Majestatem supplicare*, ut acta judicialia denuò, adhibitis aliis gravitati negotii paribus, neutrique partium addictis, ex utrâque religione æquali numerô Consiliariis, & qui concipiendæ & ferendæ priori sententiæ non interfuerunt, aut certè Referentium aut Correferentium partes non sustinuerunt, revideantur; liberumque est Majestati, in causis majoribus & unde tumultus in Imperiô timeri possent, insuper etiam quorundam utriusque Religionis Electorum & Principum sententias & vota requirere. *Ita expressis verbis dispositum in allegatô locô Instrum. Pac. Cæs. Suec.*

§. XIII. Quamvis verò hoc supplicationis remedium alicubi *revisio* quoque appelletur, *uti in Capitulatione novissimâ Leopoldinâ* §. 42. verbis: **Was auch einmahl in erstgemelten unsern Reichs-Hofrath** in judiciô contradictoriô cum debitâ causæ cognitione **ordentlicher Weiße abgehandelt und geschlossen ist / darbey soll es fürders allerdings verbleiben / und nirgends anders / es seye denn durch den ordentlichen Weg der in offtermelten Friedenschluß beliebter** Revision (**welche jederzeit** / quoad processum, **nach Besag erstgedachten Friedenschlußes / durch unpartheyische Reichs-Hof-Räthe / so nicht bey Verfassung der vorigen Urtheil / viel weniger** referenten **oder** correferenten **gewesen / ausgefertigt werden soll**) **von neuen** in cognition **gezogen**. etc. unde & Autor Comitiologiæ *part. 5. fol. 366.* revisionem in Aulâ Cæsareâ locum habere dicit; quomodo etiam in se per viam supplicationis nihil aliud

intenditur, quàm ut fiat revisio actorum; Nihilominus tamen *in formâ* tàm *instituendi* quàm *prosequendi* inter se differunt. Nec enim intimatio apud Moguntinum, nec fatale denuntiandi revisionem, ut in Camerâ, nec Revisores Statuum requiruntur, quod satis *ex allegatis locis I.P. & Ordin. Conf. Aul.* patescit.

§. XIV. Et quia *juxta modò citatum Instrum. Pac. & Ordin. Conf. Aul.* hocunicum remedium *supplicationis* adversus sententias in Senatu Cæsaris Aulicô latas indigitatur, appellationes, quæ *à Cæsare malè informatô ad meliùs informandum*, vel *à Cæsare ad Imperium*, olim ab aliquibus tentatæ, per hoc non obscurè explosas esse, Dd. opinantur.

§. XV. Sed *an hujusmodi supplicatio effectum suspensivum habeat?* quæri posset. Quamvis enim in Revisionibus, *per Recessum Imperii de anno 1654.* §. Nach Berathschlagung. 124. effectus suspensivus sublatus, factâ idoneâ cautione, uti suprà memoravimus; *ratio* tamen *dubitandi* posset desumi tàm ex diversitate supplicationis hujus, & Revisionis Cameralis, *de quâ in* §. *præced.* 13. *diximus*; quàm ex expressis verbis Instrum. Pac. *art. V.* §. 54. ibi: *ne partes ibidem litigantes omni remediò suspensivò destituantur.* Verùm ea verba intelligenda esse opinamur de casu, si non legitimè caveat executionem quærens, prout tàm *in R. I. de anno 1654.* quàm ante eum *in Auth. quæ supplicatio. C. de precib. Imper. offer.* requiritur; ea enim cautio si non fiat, effectus suspensivus omninò locum habet,

d. Auth.

d. Auth. *qua supplicatio.* ubi expressè dicitur: *sententia non aliter executioni mandabitur, nisi victrix pars dignam fidejussionem præbuerit tantum restituendi cum legitimis augmentis, quantum fuerit in condemnatione, si legitimâ retractatione sententia resolvatur.* Eatenus igitur supplicatio rectè dici potest remedium suspensivum. Factâ autem idoneâ cautione effectus suspensivus cessat, sicut in revisionibus, ita & in supplicationibus. Sicut enim in aliis plurimis, ita & in hôc (quoad effectum) cum revisione supplicationem convenire putamus, & quod dispositum in unô remediô, in alterô quoque valere.

CAPUT V.

De

Executione sententiarum in Aulâ Cæsaris & Imperii Camerâ latarum.

§. I.

SEntentiæ tàm in Aulâ Cæsaris quàm in Imperii Camerâ latæ *secundum Ordinationem Executionis* (der Executions-Ordnung) effectui dantur. Alii igitur in Imperiô, qui de litibus ac controversiis Imperii Civium cognoscunt & sententias fe-

runt, alii qui ſententias realiter exequuntur. Camera *mandata de exequendo* emittit, Conſilium Aulicum utplurimûm *Commiſſiones ad exequendum*; utrique verò proceſſus *ad Principes Circulares*, (Creyß-außſchreibende Fürſten) diriguntur, & eundem effectum habent, nomine ſaltem differentes.

§. II. Semper tamen hujusmodi executioni reali præmittuntur *executoriales*, quæ ſunt literæ, quibus Camera vel Conſilium Aulicum nomine Cæſaris, ſententiæ latæ paritionem victæ parti, ſine clauſulâ juſtificatoriâ, præfixô ad hoc terminô imperat, junctâ citatione ad docendum de paritione vel videndum ſe declarari in pœnam executorialibus inſertam.

§. III. *Hæ* autem *executoriales* hodiè non ſeparatim, ùt olim, è Cancellariâ impetrantur, ſed ſemper *ſententiæ* (quoties executione opus, nec pars victrix in poſſeſſione eſt) *annectuntur*, ſecundùm Rec. Imp. *de anno* 1654. §. damit auch. 159. & terminus præſtandæ docendæque paritionis pro diſtantiâ locorum, ordinariè & communiter 3. menſium in ipsâ ſententiâ adſignatur, ſub pœnâ arbitrariâ, regulariter 10. marcarum auri.

§. IV. Quòd ſi ſententiæ & annexis executorialibus non pareatur, ſuſpensâ declaratione pœnæ, præmittuntur *aliquot paritoriæ* (numerô in Cameri incertô, pro arbitriô judicis, in Judiciô verò Aulicô regulariter tres, raro quatuor) creſcente verò contuma-

tumaciâ vel *arctiores executoriales* decernuntur sub comminatione dupli & realis executionis; vel etiam statim contra non parentem aliquot paritoriis, *mandatum de exequendo* vel *commissio ad exequendum* decernitur ad Directorem Circularem, den Crayß-ausschreibenden Fürsten / vel etiam ad judicem domicilii, tàm ad exequendam pœnam commissam quàm causam principalem.

§. V.* In Causis *Appellationum* sententiæ definitivæ similiter executoriales pœnales annectuntur, quibus parti victæ paritio inter certum terminum præstanda sub comminatione 10. marcarum auri injungitur. Istis verò quando non paretur, præmissis aliquot paritoriis, *mandatum executoriale* ad Judicem à quô decernitur, eique executio realis intra certum terminum facienda itidem sub comminatione pœnæ 10. marcarum auri injungitur. quòd si verò inferior judex huic mandato non pareat, tunc declaratio pœnæ simplicis & mandatum arctius (sub pœnâ dupli) peti solet, & arctius quidem facilè obtinetur, rarissimè verò declaratio pœnæ, observantiâ id demonstrante. Quòd si verò causa deserta vel non devoluta pronuntiatur, tunc executio ipsô jure ad judicem inferiorem pertinet; si tamen is cesset in executione faciendâ, tunc ex aliô capite, scil. *denegatæ justitiæ*, Processus in Aulâ Cæsaris vel Camerâ contra eum obtineri possunt.

§. VI. Patet jàm differentia inter varios Processus, quæ in punctô executionis in his supremis im-

impetrantur judiciis; *executoriales* nim. ad partem victam diriguntur, & tàm in causis S. Q. quàm appellationis in usu sunt; *mandata executorialia* ad judicem, à quô appellatum fuit; *mandata de exequendo* vel *Commissiones ad exequendum* ad Principes Circulares emittuntur.

DIS.

DISCURSUS QVARTUS & ULTIMUS.

De

PERSONIS,

justitiam in supremis Cæsaris & Imperii Judiciis, administrantibus.

Continuatio.

AGendum nunc *de summis Justitiæ sacerdotibus*, qui in supremis Imperii Rom. Prætoriis, Aulicô & Camerali, quotidiè Divæ huic faciunt sacra, ejusque munus in Orbe Romanô administrant. Addemus quædam *de Advocatis & Procuratoribus, eorumq; officiô.*

De aliis personis, quæ negotiis expediendis inserviunt, operosè agere vix putamus proficuum.

CAP. I.

De

Judice Cameræ Imperialis,

ejusque Vicariis,

L nec

nec non

Præside ac Vice-Præside
Consilii Aulici.

§. I.

IMperialis Cameræ Judex *Imperatorem ipsum*, cujus vices gerit, repræsentat. R. A. *de anno* 1654. §. damit aber auch. 165. unde & locô Cæsareæ Majestatis, ipsi omnes Supplicationes, Memorialia, & Producta omnia inscribuntur, uti suprà jamtùm (*disc.* 2. *cap.* 1. §. 6.) notavimus. Constituitur *à S. Cæs. Majestate*, ex Principum Germanorum, Ecclesiasticorum aut secularium, vel saltem Comitum aut Baronum ordine delectus. Officium Ejus amplissimum, multiplex & varium, & in compluribus actibus, tàm judicialibus quàm extrajudicialibus, aliisque negotiis & curis consistit. *Vid. latè* C. G. O. *part.* 1. *tit.* 10. & 11. Breviter: *Totius Judicii Caput est*, *Ordinationis custos atq; vindex.*

§. II. Si judex à judiciô absens est, quemadmodum sæpissimè id accidit, si nimirùm vel morbô vel negotiis in Provinciis suis detineatur, partibus ejus funguntur *Præsidentes*; qui similiter denominantur & ordinantur ab Imperatore vel Rege Romanorum, ex Comitum vel Baronum Germanorum serie. Eorum quondam duo tantùm fuêre, sed *per Rec. Imp. de anno* 1570. tertius, & *per Instrum. Pac. de anno* 1648. quartus additus fuit, ita ut ex utrâque religione, Augustanâ & Catholicâ, duo seligi debeant. *Hodie* tamen unus tantummodò Augustanæ Confessionis habetur, & unus Catholicæ religionis. Præsidentibus his,

cum

805

cùm vicarii Judicis sint, pleraque officia incumbunt, quæ judici ipsi; iisque idem honor, qui judici, eademque observantia exhiberi solet. Quòd si nec Judex nec unus ex Præsidibus in locô sint, officium judicis competit Electorali Moguntino Adsessori, vel qui illum proximè sequitur.

§. III. *Præses Consilii Aulici* (cujus caput & Judex, ipsa Cæsarea Majestas est. R. H. O. *Tit. 1. princ. ibi:* Unser Kayserlicher Reichs-Hofrahr / dessen obristes Haupt und Richter allein wir und ein jeder Römischer Kayser selbst ist.) similiter à Cæsare constituitur ex Principum Imperii, Comitum seu Baronum ordine. R. H. O. *Tit. 1. princ.* mit einem verständigen / und wie zu Führung eines solchen Amts von nöhten / wohl qualificirten Præsidenten / der ein Reichsfürst / Graff oder Herrenstands sey. Supremus is Consilii Director est, summum occupans locum, colligens vota & concludens. R. H. O. d. *Tit. 1. §.* In solchen Fall. *ibi:* Unser Reichs-Hofrahts-Præsident / als das nachgesetzte Haupt / jederzeit den Vorsitz / die Umbfrag / den Beschluß und die gantze Direction haben. In hujus absentiâ Vice-Præses munere ejus fungitur, vel si & is absens est, alius Consiliarius, proximus scilicet, non tamen in Doctorum scamnô, (auff der Gelehrten Banck) sed in Nobilium ordine, auff der Cavalier-Banck. *de quâ duplici Consiliariorum Aulicorum serie agemus in seq. cap.*

CAPUT II.

De
Adſeſſoribus Cameralibus,
nec non
Conſiliariis Cæſareis Aulicis.

§. I.

SUmmi Principis vice de cauſis Civium Romanorum cognoſcere, judicare, & ad Juris normam in Sacrô Imperiô adminiſtrare juſtitiam, munus eſt dignitate plenum, plenum divinitate & ſplendore. *Adſeſſoribus Cameralibus* id competit, qui cum Judice vicem Cæſaris Ordinumque Imperii gerunt, atque perpetui Imperii R. Senatores ſunt. *Adſeſſores* dicuntur, quia judici adſident, & proximum ab eô locum tenent, omnemque ei operam in cognitione & dijudicatione cauſarum præſtant, imò ipſi quaſi *judices* ſunt. C. G. O. *part.* 3. *tit.* 53. §. ob ſich aber 6. ubi appellantur: Urtheyler. non enim cauſas ſolùm cognoſcunt, ſed & decidunt & ſententias ferunt. Sunt autem ex parte Auguſtanæ, ex parte Catholicæ religionis, imò & unus Reformatæ. R. A. *de anno* 1654. §. Doch ſoll darbey. 23. Catholicorum verò numerus cùm hodiè longè amplior, quàm Evangelicorum, in cauſis inter diverſæ religionis Principes, ex utrâque religione pares ad earum deciſionem deputantur. Deinde partim Comites, Barones & ex Equeſtri ordine ſunt, partim Jureconſulti.

§. II. *Eorum* conſideranda tùm *præſentatio ſeu nominatio*, tùm *electio*. In Inſtrumentô Pacis *de anno*

1648

1648. constitutum quidem, ut *quinquaginta Adsessores Camerales*, ex utrâque religione pares præsententur & ordinentur, numerus tamen iste nondum impletus, imò ne dimidius quidem. *Imperator* constituit judicem, quatuor Præsides (ex his duos Augustanæ Confessionis) & duos Adsessores. Reliqui Adsessores *à Statibus Imperii* præsentantur, & quidem à Catholicis viginti quatuor, & ab Evangelicis itidem viginti quatuor, atque ex singulis circulis mixtæ religionis non tantùm duos Catholicos, sed etiam binos Augustanæ Confessioni addictos assumere & eligere fas est. *d. Instrum. Pac. art. V. §.* 2. In Circulis autem qui Principes jus præsentandi habeant, schema demonstrat. id tamen ex omni parte perfectum nondum est. *d.* R.A. *§. notandum.* 30. & multi, præprimis in Circulô Rhenanô superiore, jus præsentandi adhuc prætendunt.

§. III. *Præsentatio* igitur ad Adsessoratum competit Cæsari & Imperii Ordinibus. *Electio* verò Judici Camerali & Adsessoribus, qui ex iis, qui præsentantur, maximè idoneum cooptant. Olim enim duos aut tres simul præsentare necesse erat, sed ex Constitutione novissimâ *d. R.* 1654. §. gleichwohl aber und weil. 27. si unus idoneus præsentatus fuerit, Collegium Camerale illum recipere & ad relationem pro Adsessoratu admittere tenetur. Traduntur nimirùm *præsentato*, ad exhibendum industriæ specimen, *Acta referenda*, de quorum contentis & causæ meritis postmodum à deputatis, coram quibus Dominus Præsentatus Acta refert, amicè interrogatur; exploratâ per relationem industriâ & eruditione suffragia singulorum Adsessorum à judice aut ejus vicariô colli-

guntur, quibus annuentibus solenniter in Collegam & Adsessorem in plenô consessu recipitur. Quod munus susceptum *ante sexennium* sine justis causis à se abdicare non potest.

§. IV. *Illustres Consiliarii Cæsaris Aulici* (de quibus sine præjudiciô ordinis nunc agemus) similiter ex parte *Augustanæ Confessionis*, ex parte *Catholicæ religionis* sunt. Evangelici numerô quidem Catholicis sunt impares, (ut in Imperii quoque Camerâ) votorum tamen pondere æquales. Intellige, si nimirùm Evangelici (etsi duo tantùm aut tres vel quatuor sint) conveniant ab unâ parte, & Catholici ab alterâ parte, etsi personarum numerô differant, votorum tamen valore per fictionem quandam pares habentur, & in suspenso decisio relinquitur, votumque seu consilium commune faciunt, quod Cæsaris decisioni subjicitur. Si verò Catholicus unicus Evangelicis votô suô accedat, tunc Evangelici majora habent, & vice versâ. Quicquid sit, optandum omninò esset (*cum Auctore* der Grundvest des Röm. Reichs. *part.3.cap.5.*) ut paritas aliquando fiat realis; cessante fictâ.

§. V. In causis tamen inter diversæ religionis Principes (in Sachen / so zwischen den Catholischen und Augspurgischen Confeßions-Verwandten schweben / oder auch / wann Catholische wieder Catholische streiten / und der tertius interveniens ein Augspurgischer Confeßions-Verwander ist / aut vice versâ, R. H. O. *tit.* 1. §. wir wollen auch.) paritas realis observatur, & Consiliarii ex utrâque religione quoad numerum personarum pares deputantur (imprimis, si id à partibus petatur) ad ejusmodi causas disceptandas & deci-

decidendas. R. H. O. *d. l.* ibi: mit Zuziehung beyderseits Assessorn, in gleicher Anzahl / erörtert und entschieden werden. quemadmodum quoque in Imperii Camerâ observari *suprà* diximus *in* §. 1. Add. R. H. O. *d. l.* ibi: nit allein bey dem Cammer-Gericht / sondern auch bey unsern Kayserlichen Reichs-Hoffrath.

§. VI. Deinde Consiliarii Cæsaris Aulici itidem partim *ex Equestri ordine*, partim *ex Literatô orbe* selecti sunt. Consiliarii ex equestri ordine in Consistoriô Summi Principis dextrum latus tabulæ, (der Cavalier Banck / sive der Ritter-Banck /) Jureconsulti alterum (der Gelehrten Banck) occupant. R. H. O. *Tit.* 1. §. die *Session* der Reichs-Hofrähte belangend: utrobique eô ordine, quô in Consilium recepti. Priores omnes sunt vel *Principes*, vel *Comites*, vel *Barones*, eruditione & experientiâ pollentes. R. H. O. *Tit.* 1. *pr.* mit gnugsamer Anzahl Reichs-Hofrähten / gleichsfals von Fürsten / Graffen oder Herrn / Rittermeßigen etc. so in den Rechten und Reichssachen wohlgeübt / und die Gerichtliche Processen zureferiren tauglich und geschickt. Et *Capitul. Leopold.* §. 40. ibi: Mit Fürsten / Graffen / Herrn / von Adel / und andern ehrlichen Leuten. Posteriores sunt *Doctores*, & alii summæ eruditionis Viri. R. H. O. *d. l.* graduirten oder sonsten gelehrten / wohlerfahrnen / ansehnlichen / frommen und geschickten Personen. Inter quos in collectione votorum illustrissimus judicii Præses hunc ordinem observare debet, ut *in causis judiciariis* à Jureconsultis, initium faciat; *in causis* verò *Status aliisq;* ab Equestri ordine incipiat. R. H. O. *Tit. V.* §. demnach dann. ibi: Demnach dann von alten hero ein Unter-

Unterscheid gehalten / und dieselbe auff zwo Bäncke abgetheilet worden / so solle gleichwohl unser Præsident dieses auffsehen haben / daß in Sachen die Justitiam betreffent / mit Frag der ersten Stimmen an den Gelehrten / aber in Staats-Landts- und dergleichen Sachen / an den andern angefangen werde. Quoad referendi verò onus nulla est inter eos distinctio, & cuicunque Dominus Præses acta referenda tradere potest. R. H. O. *Tit. 1. §.* Alle diese. verb. Darinnen ohne Unterscheid des Stands gebührlich referiren.

§. VII. Numerus Consiliariorum Aulicorum *in Ordinatione Consilii Aul. Ferdinandi 3. Tit.* 1. §. und dieweil- quidem determinatus est, *ibi:* Daß hinführo itzterwehntes unsers Reichs-Hofrahts-Mittel über achtzehn Personen / miteingeschlossen des Reichs-Hofrahts-Præsidenten / sich nicht erstrecken soll. Sacratissima tamen Cæsarea Majestas isti numero non adeò est adstricta, ut non possit uni vel alteri ob singularia merita, locô licet nullô vacante, illustrem Consiliarii conferre honorem. Sic *novissimè præterlapsô annô* 1663. *d. 4. Maji stil. nov.* supra octodenarium numerum quatuor novelli Consiliarii, à S. Cæs. Maj. electi, tres ex equestri ordine & unus Literatus aut Jureconsultus, solenniter in Consilium per supremum Aulæ Magistrum introducebantur.

§. IIX. Quoad Nationem, *Germanos* esse Consiliarios, Constitutiones publicæ volunt. R. H. O. *Tit. 1. pr. verb.* so im Reich Teutscher Nation gebohren. *Capitul. Leopold.* §. wir wollen auch. 41. *verb.* grössern Theils / so im Reich Teutscher Nation gebohren. Non tamen ex Imperii Circulis ab ordinibus præsentantur

Consilia-

Consiliarii Aulici, quemadmodum Adsessores Camerales, sed liberô Cæsaris arbitriô tàm ex Regnis & Provinciis ejus hæreditariis quàm Imperii Circulis (Evangelici nimirùm aus denen Reichs-Crayßen/darinnen entweder die Augspurgische Confeßions-Verwandte allein/ oder zugleich die Catholische Religion im schwang gehet. R. H. O. *Tit.* 1. §. wir wollen auch.) eliguntur. *Capitul. Leopold.* §. wir wollen auch künfftig. 40. *verb.* und nicht allein aus unsern Untersassen/ Unterthanen und Vasallen/ sondern mehrentheils aus denen/ so im Reich Teutscher Nation anderer Orten gebohren und erzogen etc. besetzen und versehen.

CAPUT III.

De

Re-& Correferentibus,

nec non

referendi modô.

§. I.

Illustres Consiliarii Cæsaris Aulici, Acta non propriâ auctoritate, pro cujusq; placitô, ad referendum sumunt, sed Dominus Præses ea prudenter & observatô legitimô caussarum ordine (R. H. O *Tit.* 4. §. und soll unser Præsident in Außtheilung/ Vornehm- und Erledigung der Sachen diese Ordnung halten/ daß nemlich etc.) inter eos distribuit, eôdem prorsus modô, prout *in Camerâ Imperiali* quoque observatur. R. H. O. *dict. tit.* 4. *pr. ibi*: Die Außtheilung und Vornehmung

mung der Geschäfften und Sachen / wie auch die Benennung und Anordnung der Referenten / solle / wie an unsern Kayserlichen Cammer-Gericht gebräuchig / beschehen / und ohne solche assignation und außtrücklicher Anordnung solle keiner unserer Reichs-Hofrähte ihme einige Supplication, geschweigens eine gantze Sachen vor sich selbst zu sich nehmen.

§. II. Cuilibet Referenti Correferens adjungitur, & in causis quidem inter Evangelicos & Catholicos, Re- & Correferentes ex utrâque religione eliguntur. R. H. O. *d. Tit.* 4. §. nicht allein. ibi: und zwar / da die Sache beederseits Religions-Verwandten betreffen thäte / solche re- und correferenten auch von beederley Religions-Verwandten Rähten ansetzen.

§. III. Quomodo autem *relatio Actorum* fieri debeat, eleganter exponitur in R. H. O. *Tit.* 5. *in pr.* & accuratam methodum in relationibus observandam, tradidit *Besoldus*, ut & *Stypmannus* in Referendariô suô. Nos paucissimis rem explicabimus, ne videamur in hôc negotiô nihil egisse. Quivis igitur relationem alicujus causæ in judiciô pendentis conscripturus, *primò* integra Acta ad referendum ipsi tradita, à capite usque ad calcem, summâ cum attentione perlegit, in quâ perlectione duo inprimis principaliora attendit: unum *circa processum*, alterum *circa merita causæ*. *circa processum* considerat, an ille debitô juris ordine sit institutus, an verò in illô nullitas insanabilis sit commissa? Illa verò contingit vel *in judice*, vel *in litigantibus*, vel *in substantialibus processûs*. In *judice* contingit, si ille non sit fundatus in jurisdictione quoad

809

ne quoad causam præsentem, & de jure in eâ causâ judex esse non possit. *Circa litigantes*, si illi legitimam personam standi in judició non habeant, i.e. agere & se defendere in judició prohibeantur, item si procurator eorum non sit legitimus, sed falsus, aut non habeat sufficiens mandatum. *Circa substantialia processûs* Referens animadvertit: 1. an reus legitimè sit citatus? 2. an libellus ritè conceptus, in judició productus ac desuper lis contestata? 3. an legitimè in causâ sit conclusum. Item observat, an exhibitorum procuratoriorum aliorumque documentorum recognitio facta; si enim nondum facta, ea priùs per sententiam injungenda, antequam ad aliam sententiam progressus fiat. His circa modum procedendi legitimè observatis, Referens rectâ viâ *ad merita causæ* progreditur, ubi 1. *universam facti speciem seu casum*, ex integris Actis, præcipuè verò ex narratis & petitione Libelli investigat, eumque dilucidè, plenariè, breviter tamen, suis Collegis exponit; 2. post enarrationem casûs, refert, *quænam actio sit instituta*? Nam juxta illam sententia formari debet. Atque si in libellô certa actio non sit expressa, aut inde elici nequeat, ex narratis tamen libelli vel aliunde constet, Actorem diversis actionibus agere potuisse, illam eligit, quæ dictis narratis convenientior & actori utilior est. 3. Perpendit, *num institutæ actionis omnia requisita non solùm adsint, sed etiam an sufficienter sint probata*? Requisitô enim unicô deficiente, vel non sufficienter probatô, Reus ab institutâ actione absolvendus venit. quod intellige, si Actor illud planè probare non possit. Nam si forsan non probaverit, judex priùs Acto-

 ripro-

ri probationem injungere debet. 4. considerat, *an actio sic probata per exceptiones rei sit elisa?* h. e. an rei exceptiones sint relevantes, (i. e. an habeant in se vim removendi actionem) & an sint sufficienter probatæ? Et hoc casu referens diligenter confert Actoris & Rei rationes, probationes juriumque allegationes, seu partium disputationes, uter eorum melioribus ac firmioribus rationibus probationibusque nitatur? 4. Tandem referens exponit, *quid in causâ pronunciandum*, & quomodo forma sententiæ sit concipienda. 5. Atque postremò memorat, utrum *expensæ* ex justis causis *compensandæ*, an verò *alterutra pars* in eas sit *condemnanda?*

§. IV. Quod si lis *per appellationem* sit devoluta, sequens plerunque modus & forma observari solet. Nimirùm *primò omnium* Referens considerat, an procuratores habeant sufficientia mandata? 2. an jurisdictio ejus, ad quem appellatum, sit fundata? 3. an formalia appellationis interponendæ & introducendæ sint observata? quæ partim ex instrumentô appellationis, partim ex protocollis desumit. Relatis formalibus *statum causæ* ex actis primæ instantiæ refert. *Quartò* observat, an juxta naturam beneficii appellationis appellans plus deduxerit & nova allegârit, *& an illa nova causæ sint relevantes*, ut ex iis prima sententia reformari debeat? quod ex gravaminibus, eorumque deductionibus facilè dijudicare potest Demum post collationem jurium partium Referens sententiam suam, *quid pronunciandum sit*, exponit.

CAP.

810

CAPUT IV.
De
Relatione Actorum
in judiciô.

§. I.

HActenus de *modô referendi*, seu conficiendi relationem Actorum. Jàm *de ipsô actu referendi in judiciô.*

In Camerâ Imperii, Serenissimus Dominus Judex, (si præsens est) atque perillustres Domini Præsides atque Adsessores singulis diebus (nisi dies feriatus incidat) horis matutinis in locô Consilii (in der Raht-Stube) convenire solent; ubi augustum hoc Collegium pro maturandis causarum deliberationibus *in quatuor Senatus* se dispescit, *duobus* in hoc conclavi manentibus, *duobus* in aliud (die Visitations-Stube) secedentibus. *In unô Senatu* ad preces seu supplicas partium decreta concipiuntur, & processus vel decernuntur vel denegantur; *In reliquis tribus Senatibus* relationes causarum auscultantur & examinantur, sententiæque formantur; in gravibus tamen causis, in plenô, hoc est, in consessu omnium, relationes ac decisiones fiunt, quemadmodum quoque ante publicationem sententiarum omnes sententiæ priùs in plenô omnibus prælegùntur.

§. II. *In Consiliô Aulicô* hæc omnia aliter. Conveniunt nimirùm illustrissimus Dominus Præses & Consiliarii Imperiales Aulici (quatuor in septimanâ diebus, horis matutinis) in Palatiô Cæsaris in locô consuetô (in der

gewöhnlichen Reichs-Hofraths-Stube) ubi *Omnes* uni tabulæ adsident, nec (*nisi in levissimis causis*,) in diversa Collegia aut Senatus segregantur. R. H. O. *Tit.* 1. §. Es sollen auch. ibi: Und solle auch unser Præsident / es were dann in gar geringen Sachen / Sie unsre Räthe in keine absonderliche Collegia abtheilen. Nullus igitur ibi Senatus supplicationum, ut in Camerâ, sed omnes supplicationes aut memorialia in plenô consessu leguntur & decreta concipiuntur. R. H. O. *Tit.* 3. §. Wann nun. ibi: Dieselbe Memorialia / in welchen umb neue Proceß angesucht wird / im ersten Raths-Sitz ablesen lassen. Relationes quoque Actorum ab omnibus auscultantur, dein à Præside collectis votis, (secundum majora) sententiæ formantur, Secretario in calamum dictantur, & publicè in Consiliô releguntur. R. H. O. *Tit.* 5. §. Den Schluß aber.

§. III. Proponuntur autem re- & correlationes Actorum tàm in Camerâ quàm in Consiliô Aulicô, vel *in scriptô*, vel *vivâ voce*. In causis tamen definitivis utplurimùm in scriptô. Et expressè id dispositum in R. H. O. *tit.* 4. §. so bald nun. *in fin.* ibi: so dann jede definitiv-Sache schrifftlich re- und correferirt werden. Ut autem temporis compendium in referendo habeatur, relationes non dictantur, sed tantùm leguntur. R. A. *de anno* 1654. §. den *modum referendi.* 143.

§. IV. Si quis autem Adsessorum recitatam relationem minùs benè intellexit, aut prælectam oblivioni tradidit, eam in Senatu perlustrare, actaque, si ejusdem cum referente Senatûs est, ad se informandum, domum secum portare fas est. R. A. *de anno* 1654.

1654. §. und nach dem. 144. *in fine*. Idem in Consiliô licitum est Aulicô. R. H. O. *Tit*. 5. §. Wo dann einer. ibi: Wo dann einer oder mehr von unsern Kayserl. Reichs-Hofrath nach geschehner Verlesung der Relation umb bessers Nachdenckens Willen dieselbe Schrifften Ihnen nach Haus auf eine kurtze Zeit zu vergönnen / sich besser darinn zuersehen / begehren würde / daß solle Ihnen unser Præsident nach Ermessung u. Gelegenheit der Sachen / doch in alle Wege / daß hierinnen kein unnötiger Auffzug gesucht etc. nit abschlagen / und davon solchem Rath alsdann etwas mehrers / wenigers oder gar was anders / dann referirt / und doch in den Actis begriffen / auch zur Substantz gehörig und bey der Decision in acht zunehmen noth were / befunden würde / solches solle ein ieder bey seinen Pflichten nit verschweigen / und nit allein in seinen Voto anziehen / sondern aus den Actis zeigen / und alsdann auch der gantze Reichs-Hofrath dasselbe in acht zunehmen verpflichtet seyn.

§. V. Re- & correlationes ab Auctoribus subscribuntur, & postquam vota super iis collecta sunt & sententia concepta, illæ in Camerâ Imperii Domino Judici vel ejus Vicario in cistâ custodiendæ porriguntur. R. A. *de anno* 1654. 2. Vorgehend dieses. 150. In Consiliô Aulicô, obsignatæ actis adjunguntur, vel aliô modô asservantur. R. H. O. *Tit*. 4. §. so bald nun. ibi: Es sollen auch die gantze re- und correlationes wohl verpetschirt iederzeit bey den Actis / oder sonsten wohl verwahrt / aufgehalten werden.

CAP.

CAPUT V.

De

Advocatis & Procuratoribus

Cameralibus,

nec non

Agentibus & Procuratoribus

Aulicis.

§. I.

QVi in supremis Imperii Romani judiciis lites Germanorum Principum aliorum, ac Statuum, causarumque ambigua fata dirimunt, ac gloriosæ vocis confisi munimine laborantium spem, vitam & posteros defendunt, eos non minus providere putamus Imperio, quàm si præliis ac vulneribus patriam parentesque salvarent. *arg. l. 14. C. de Advoc. divers. judic.* Eô elogiô Divi Impp. *Leo & Anthemius* ibi universum Advocatorum amplissimum ordinem commendant orbi, præprimis tamen id competere Nobilissimis Advocatis & Procuratoribus in Aulâ Cæsaris & Imperii Camerâ causas agentibus, nemo, opinor, negabit.

§. II. Est autem *advocare*, seu ut in jure communi dicitur *postulare*, idem ac, aliquid in judició, sive suô sive alienô nomine petere, seu desiderium suum vel alterius apud eum, qui jurisdictioni præest, proponere, vel alterius desiderio contradicere, *secundum l. 1. ff. de postul.* Nam & qui contradicit, postulat aliquid, quia effectu petit, se à postulatione adversarii absol-

absolvi. *Procurare* propriè ad curam alienorum negotiorum refertur; & *Procuratores* dicuntur (intellige judiciales) qui *pro aliô* lites in judiciô *curant* & persequuntur.

§. III. In Summis Imperii Consistoriis Procuratores desideria litigantium proponunt tàm *vivâ voce* (in Cameralibus audientiis, per Recessus orales) quàm *Scriptis*, eaque itidem vel ipsi consignant, vel ab aliis consignata accipiunt & producunt. Plerisq; tamen omnia Scripta & Producta ex Aulis Principum mittuntur, vel etiam ab aliis Advocatis sive exteris sive incolis elaborata traduntur, quæ perlegere, emendare, stylo judicii conformia reddere, & subscribere tenentur *Memorial. Jud. & Adsess. de anno* 1557. §. die Advocaten. 14. R. H. O. *Tit.* 6. §. ein jedem der Parthey. ibi: so sollen die Agenten und Procuratores / bey Vermeidung unausbleibender Straff / dergleichen Product. zuvor alles Fleisses evidiren, die befindende errores corrigiren, und alsdann erst solche Schrifften gehöriger Orthen überreichen. *Jung. Tit.* 7. §. Es soll auch hinführo. *verb.* Sie sey dann von deren Procuratorn und Agenten eigener Hand unterschrieben.

§. IV. Ut eò melius hæc intelligantur, observandum, in his supremis Tribunalibus alios esse *Advocatos tantùm*, alios *Advocatos & Procuratores simul.* Non enim omnes Advocati sunt simul Procuratores, omnes tamen Procuratores & Agentes sunt etiam Advocati. *In Camerâ Imperiali* in Procuratorem nemo recipitur, nisi aliquandiu in Camerâ advocatus fuerit, sed in Advocatum quilibet, qui fiduciam suorum studiorum habet, licet nunquam Procurator fuerit. Antequam autem in Advocatum ordinarium quis recipiatur, specimen quoddam practicum in Scriptis unà cum supplicâ pro obtinendâ Advocaturâ augusto Camerali collegio exhibere debet. quod alicui Adsessorum ad referendum & judicium suum desuper exponendum traditur; postmodum in consessu omnium vota colliguntur, & novellus advocatus vel rejicitur vel recipitur. si admittitur, tunc à duob9 ad hoc deputatis Adsessoribus de nativitate, religione & studiis

ejus, necessaria exquiruntur, tandem in publicâ Audientiâ vel etiam Lectoriâ juxta formam in Ordinatione præscriptam jurat. Ubi Advocati munere per annum vel biennium laudabiliter defunctus est, si velit, supplicare potest *pro obtinenda Procuraturâ*, & ubi eam per Decretum obtinuit, publicè in Audientiâ juramentum Procuratorum Judici vel ejus Vicario præstat, & statim Procuratorum subsellia ingreditur, locum ultimum occupans.

§.V. *Agentes seu Procuratores Imperiales Aulici* similiter pro obtinendâ Procuraturâ seu Agentiâ ad Cæsarem supplicare debent, atq; in Consiliô Aulicô de supplicantis desideriô deliberari solet, admissus de nativitate, patriâ studiisq; (R.H.O. *Tit.* 7. *princ.* ibi: **Von zweyen Reichs-Hofräthen (so unser Präsident hierzu deputiren solle) ordentlich über Ihre Geburth/Heimath/Ehrlichen Verhaltens/und wo Sie studirt und** practiciret) examinatur, pôst juramentum in Ordinatione Consilii Aulici præscriptum in plenô consessu præstat, atque solenniter in Agentem Imperialem recipitur. R.H.O. *Tit.* 7. **von Auffnehmung der** Advocaten, Procuratorn **und** Agenten *pr. & §.* **nach solchen.** *Item Tit.* 3. *in pr.* ibi: **Es sollen die geschworne und aufgenommene Agenten und** *Procuratores*. *Alii* enim in Aulâ Cæsaris sunt Advocati & Procuratores *jurati & ordinarii*, de quibus jàm dicta intelligenda; *alii extraordinarii*, qui nimirùm solùm nomine Electorum aliorumq; Principum Imperii ibi commorantur, eorumq; causas tantùm agunt. Cuilibet etenim Electori atque Principi aliive Statui permissum, peculiarem suum Agentem aut Procuratorem in Aulâ Cæsaris habere. R.H.O. *Tit.* 7 §. **Da auch ein Churfürst/ Fürst/ oder Stand des Reichs etc.** Atque ii Agentes, Advocati & Procuratores, quos *extraordinarios* vocare placet, neq; pro obtinendâ Procuraturâ ad Cæsarem supplicant, neque examinantur, nec juramentum Advocatis ordinariis in Ordinatione Consilii præscriptum præstant. Quòd si verò, consensu Domini sui seu Principalis, aliorum quoque & quorumcunq;

cunéq; privatorum causas agere velint, & supplicare Cæsari pro eâ agentiâ debent, & juramentum solenne præstare.

§. V. Quoad numerum Procuratorum & Agentium Imperialium in R. H. O. *tit. 7. in pr.* dispositum est, ut supra 30. non recipiantur. *ibi*; Deren Anzahl sich doch über 24. biß 30. nit zuerstrecken hat. pro arbitriô tamen Cæsaris numerum eum augeri posse, nullum est dubium. *In Camerâ* Advocatorum numerus arbitrarius; Procuratorum (qui tamen simul etiam Advocati sunt, uti suprà dictum) *juxta* C. G. O. *part. 1. tit. 18.* ad 24. *juxta Rec. Imper. de anno 1570.* §. wiewohl auch leichtsam. *62.* ad 30. limitatus quidem videtur, arbitrio tamen Judicis similiter relictum esse opinor. De personis *Cancellariarum*, aliisq;, quæ tàm in Camerâ quàm in Aulâ Imperatoris *negotiis judicialibus expediendis* inserviunt, agere hîc supervacaneum putamus.

CAPUT VI.

De Mandatis Procuratoriis.

§. I.

PRocurator patrocinium causæ suscepturus, personam suam *per sufficiens mandatum* legitimare debet. Appellatur illud mandatum *procuratorium*, quia potestatem *lites* in judiciô *procurandi* facit, gerichtlicher Gewalt; & est vel *generale* vel *speciale*. *Generale*, quod ad omnes causas, præsentes & futuras; *speciale*, quod ad certam tantummodò causam directum est. Verùm *specialia Procuratoria*, licet in inferioribus judiciis ubiq; ferè sint in usu, *in supremis Imperii Consistoriis, Aulicô & Camerali*, *hodiè eliminata*. (casibus quibusdam exceptis, in quibus præter generale mandatum specialius quoq; exigi solet. R. A. *de anno 1654.* §. und demnach. *101.*) & in omnibus causis generali mandatô Procurator instructus esse debet, *per d. R. I.* quod satis etiam patet tàm ex formulâ Procuratorii Cameralis, (*quam reperire licet apud Roding. lib. 1. pandect. Cameral. tit. 29. §. 6*) verb: Zu Vollführung unser an dem hochlöblichen Kayserlichen Cammergericht zu Speyer hievorigen, itzigen und zukünfftigen Rechtssachen, gegen wem wir die haben und übertkommen mögen; quàm ex formulâ Procuratorii in Consiliô Aulicô usitati, (*quæ videri potest in* R. H. O. *Ferd. 3. in fine*) verb: in allen und jeden meinen am Kayserl. Reichs-Hofraht activè und passivè hangenden Rechts-Sachen.

§. II Procurator igitur, si principalis sui nomine in judiciô comparens mandatum tale generale ad personam suam legitimandam in

 primò

primô terminô produxit, in aliâ causâ ejusdem Principalis nomine acturus, mandati originalis exemplum solùm exhibet, in cujus rubrô (ut judex, ubi opus est, ad originale recurrere possit) signat, in quâ causâ, & quô annô & die, originale productum sit, hisce formalibus: *Hujus Originale* ist einkommen / *sive, productum est*, in Sachen etc. *anno* - - *die* - - Et hæc subscriptio vocatur *signatura*, & exemplum illud *copia* dicitur *signata*, eine signirte Copey gemeinen habenden Gewalts. Vid. C. G. O. *part.* 3. *Tit.* 12. §. und so ein *Procurator.* 10. In Consiliô Aulicô *copia collationata*. R. H. O. *Tit.* 3. §. gestalt auch. *ibi*: es were denn Sache / daß der Original-Gewalt schon zuvor ad omnes causas were producirt worden / auff welchen Fall es gnug ist / daß ein solcher Gewalt von dem Registratore collationirter wiederumb producirt werde.

§. III. *In Imperii Camerâ* Procuratoria quoq; non tantùm *in personam clientis*, sed & *heredum*, item non tantùm *in procuratorem ipsum*, sed & casû quô decederet, *in substitutum* concipienda sunt, ut itidem ex formalibus procuratorii Cameralis evidens est, *verb*: zu unsern / und nach unsern Tod / unsrer Erben unzweiffentlichen Rednern und Anwald / den Edlen etc. N. N. und falls derselbe etwan frühzeitig mit Tode abginge / gleichsfalls den Edlen etc. N. N. als dessen substituirten Anwald / constituiret / bestellet und benennet haben. Quæ formalia in Mandatô Procuratoriô *in Consiliô Aulicô* usitatô non inveniuntur, adeòq; patet, quòd *in Aulâ Cæsaris*, quoties casus accidat, ut vel pars ipsa vel ejus procurator moriantur, citatione ad reassumendum omninò opus sit. *In Camerâ* autem cùm omnia Procuratoria jàm dictô modô per Recessum Imper. 1654. præscriptô concipiantur, ideò citationes ad reassumendum in omnibus causis post dictum Recessum introductis cessant, & si vel pars ipsa vel procurator ejus moriantur, pars adversa contra heredes vel substitutum procuratoris demortui Processum continuat, procurator tamen cliente mortuô intra tres menses heredes nominare debet. *per R. I. de anno* 1654. §. damit auch. 99. In causis tamen antiquis (antè dictum Recessum nimirùm introductis, in quibus talia mandata non exhibita) per mortem partium vel procuratorum desertis, causam reassumturus citatione ad reassumendum adhuc opus habet, quæ *vel extrajudicialiter* per supplicam, *vel judicialiter* in publicâ audientiâ per Recessum oralem rogatur, & à judice seu ejus Vicariô in continenti per acclamationem: Erkennt: decernitur; cujusmodi decreta extemporanea sæpiùs Spiræ audivimus, in audientiis publicis.

FINIS.